

OPINNÄYTETYÖN OHJAUS MONIKULTTUURISESSA OPPIMISYMPÄRISTÖSSÄ

Heidi Neuvonen

Kehittämishankeraportti
Tammikuu 2007

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Neuvonen, Heidi	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 52	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi OPINNÄYTETYÖN OHJAUS MONIKULTTUURISESSA OPPIMISYMPÄRISTÖSSÄ		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Rautio, Tuija		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Liiketalous, International Business		
Tiivistelmä Kehittämishankkeen tavoitteena oli kehittää opinnäytetyöprosessia Jyväskylän ammattikorkeakoulun kansainvälisessä International Business – koulutusohjelmassa. Kansainvälisyys merkitsee käytännössä monikulttuurisuutta. Oppilaat edustavat jopa 20 eri kansallisuutta ja opetuskieli on englanti. Kehityshankkeen näkökulma on rajattu monikulttuurisuuteen, joka on yllättävän vähän huomioitu näkökulma kirjallisuudessa. Tavoitteena oli selvittää kolmea eri osa-aluetta opinnäytetyön ohjaamisen kehittämisessä seuraavasti: <ol style="list-style-type: none">1) Miten monikulttuurisuus vaikuttaa opinnäytetyön ohjaamiseen?2) Miten ohjaajan työtä voidaan tukea monikulttuurisessa ohjaustilanteessa?3) Miten monikulttuurisuus voidaan hyödyntää voimavarana opinnäytetyöissä? Kehittämishankkeen toteuttamisen menetelminä käytin havaintoja, haastatteluja, kirjallisten lähdeaineistojen keräämistä, osallistumista erilaisiin ohjaustilanteisiin ja muuta osallistumista joko tutkimusopinto- tai opinnäytetyön ohjaamiseen liittyviin tilaisuuksiin (esimerkiksi koulutustilaisuuksiin). Osallistuminen oli tiivistä ja käytännönläheistä, teen työtä opinnäyteohjauksen parissa lähes päivittäin. Opinnäytetyö ja sen kehittäminen on prosessi, ja siksi hankkeen tuloksetkaan eivät ole mielestäni mikään stabiili, muuttumaton olotila tai tuotos. Tulokset on kuvattu kuviona, jossa on monta ulottuvuutta ja nuolet viestivät siitä, että asioita viedään eteenpäin, kehitetään ja parannetaan jatkossakin. Hahmotin tulokset neljään eri ulottuvuuteen; välittömiin ja välillisiin sekä tuloksiin jotka hyödyntävät lähinnä omaa koulutusohjelmaa (IB) ja tuloksiin, jotka hyödyntävät laajemmin omaa koulutusorganisaatiota, Jyväskylän ammattikorkeakoulua.		
Avainsanat (asiasanat) opinnäytteet, ohjaus, kehittäminen, monikulttuurisuus, kansainvälisyys		
Muut tiedot		

Author(s) Neuvonen, Heidi	Type of Publication Development project report	
	Pages 52	Language finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title TUTORING THESIS IN MULTICULTURAL LEARNING ENVIROMENT		
Degree Programme Teacher Education Collage		
Tutor(s) Rautio, Tuija		
Assigned by Jyväskylä University of Applied Sciences, School of Business Administration, International Business		
Abstract <p>The purpose of this development project was to develop the bachelor's thesis process in Jyväskylä University of Applied Sciences / International Business degree programme. In practice internationality relates to multiculturalism. In International Business Programme the students represent more than 20 nationalities and cultures. Teaching is carried out in English. The approach of this report is limited to multiculturalism in the thesis process, which is surprisingly seldom discussed viewpoint in the literature.</p> <p>The objective of the work was to find out answers from three different viewpoints:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) How the multiculturalism interacts during the thesis process? 2) How can tutoring be supported during the multicultural thesis process? 3) How can multiculturalism be exploited in the thesis process? <p>The development project was carried out by observing, interviewing colleagues, searching data from literature and participating. The participating was intensive and practical, I worked among the thesis process almost every day.</p> <p>Developing bachelor's thesis is a process and therefore I consider the results also to be mobile. The results are described in a concise form in a figure. The figure has four dimensions and the arrows symbolize the movement. The propositions move forward, they will be developed and improved in the future. The four dimensions of the results are indirect and direct results and results that benefit the IB programme and the Jyväskylä University of Applied Sciences.</p>		
Keywords Thesis, tutoring, developing, multicultural, international		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 OPINNÄYTETYÖN MONET ULOTTOVUUDET.....	3
1.1 Kehittämishankkeen valinnan tausta.....	3
1.2 Ongelman määrittäminen ja rajaaminen	4
1.3 Opinnäytetyön merkitys ammattikorkeakoulussa.....	7
1.4 Aiheen ajankohtaisuus ja hyödyt	8
2 KOHTI KULTTUURIEROJEN YMMÄRTÄMISTÄ.....	10
2.1 Mitä kulttuuri on?.....	10
2.2 Trompenaarsin 7-D-Malli	11
2.3 Kulttuuriin liittyviä muuttujia.....	15
2.4 Johtopäätelmiä	18
3 MONIKULTTUURISUUS OHJAUSTILANTEESSA.....	18
3.1 Ohjausprosessin kolme vaihetta.....	19
3.1.1 Tutkimussuunnitelman vaihe.....	19
3.1.2 Aineiston käsittelyvaihe	23
3.1.3 Yhtäjaksoisen kirjoittamisen vaihe	25
3.2 Omia huomioita monikulttuurisesta ohjausprosessista.....	28
4 YHTEENVETO.....	32
LÄHTEET	38
LIITTEET.....	40
Liite 1. Ten Steps Thesis Programme.....	40
Liite 2. Academic Research: Feedback from students.....	42
Liite 3. International Business: Thesis list.....	43
Liite 4. Tutkimus- ja tiedonhankinaoppaita	44
Liite 5. E-mail kustantajalle.....	49
Liite 6. R 5 työtila; Thesis in IB programme.....	50
Liite 7. Ohjaus R5 – työtilassa.....	51
Liite 8. Monikulttuurisuuden huomioiminen organisaatiossa.....	52

KUVIOT

KUVIO 1. Perinteinen käsitys ohjaustilanteesta.....	5
KUVIO 2. Tulkintani todellisesta tilanteesta monikulttuurisessa ohjaustilanteessa.....	6
KUVIO 3. Trompenaarsin 7-D-malli.....	12
KUVIO 4. Kehittämishankkeen tulokset.....	33

1 OPINNÄYTETYÖN MONET ULOTTOVUUDET

1.1 Kehittämishankkeen valinnan tausta

Aloitin Jyväskylän ammattikorkeakoulun Liiketalouden International Business (käytän lyhennettä IB) koulutusohjelmassa lehtorin toimessa elokuussa 2005 ja eräs vastuualueistani on opinnäytetöiden koordinointi ja ohjaus. Tärkeimpänä tehtävänä on kuitenkin kehittää opinnäyteprosessia kokonaisuudessaan. Erilaiset ongelmat viestittivät, että prosessi ei syystä tai toisesta toimi tavoitetasolla.

Oppilaiden antama palaute opinnäytetöiden ohjaamisesta (OPALA-kysely) on ollut muihin yksiköihin verrattuna huonompaa. Alumnikyselyn mukaan opinnäytetyön merkitys tradenomin työllistymisen edistäjänä ei ole ollut suuri eikä työn vaativuuden ja koulutuksen vastaavuus kaikilta osin kohtaa. Voitiin siis päätellä, etteivät IB:n opinnäytetyöt aina toimi parhaana referenssinä työelämään. (Liiketalouden toiminnanohjauskäsikirja)

Kehittämistoiveita tuli myös opettajien taholta. Tutkimusaineiden opettajat olivat vaihtuneet koulutusohjelmassamme vuosittain, joten metodiopetus koettiin hajanaisena. Ohjauksessa jouduttiin kertaamaan paljon itse peruskäsitteitä. Opettajat kokivat, ettei heillä ollut riittävästi resursseja ohjata kaikkia opinnäytetöitä.

Opinnäytetyöprosessin kehittäminen on mielestäni erittäin mielenkiintoinen ja omaa opettajuuttani kehittävä hanke. Projekteja ja prosessityötä olen työelämässä tehnyt paljonkin, joten koen voivani antaa omaa osaamistani uuteen työyhteisööni. Hankkeen aikana opin kuitenkin itse paljon uutta. Koska opinnäytetyöt ovat pakollisia opintoja kaikissa koulutusyksiköissä, tutustun kollegoihin ja saan vertaistukea heiltä. Olemme pitäneet yhteisiä palavereita mm. tutkimusopintojen verkko-opetuksen kehittämisestä. Mielenkiintoisimmaksi ja tärkeimmäksi koen sen, että opin ohjaamaan opinnäytetöitä. Hyvä ohjaus voi toimia oppilaiden ”moottorina”, innostaa ja ylläpitää motivaatiota silloinkin, kun työn tekeminen on vaikeaa.

1.2 Ongelman määrittäminen ja rajaaminen

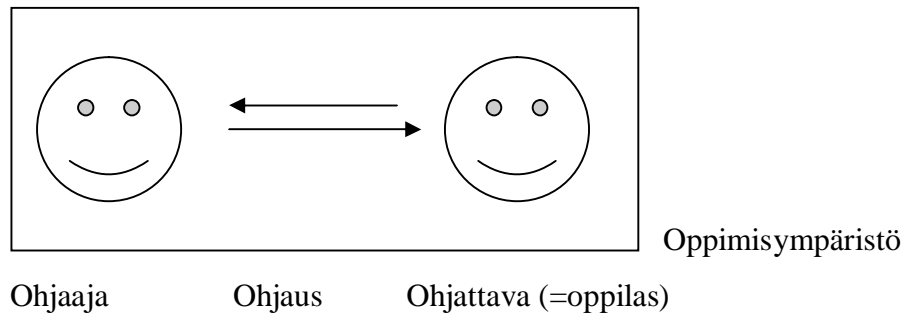
Perehtyessäni tarkemmin kehittämishankkeen aiheeseen, opinnäytetöiden prosessiin International Business - koulutusohjelmassa huomasin, että ongelmat, joita esiintyi eri tahoilla, olivatkin ikään kuin heijastusta jostakin suuremmasta, vaikeammin hahmotettavasta ongelmasta. Ajattelin ensin, että ongelmat ratkeavat sillä, että dokumentoin puutteita, kirjoitan uusia ohjeistuksia ja otan tietotekniikan avuksi kommunikointiin. Mutta – olin aivan väärässä. Aloin varmistua siitä, että ongelman ratkaisu ei ole yksityiskohtaisen ns. nippelitiedon saatavuuden lisäämisessä. Luin paljon opinnäytteisiin liittyvää kirjallisuutta, erilaisia kehittämisraportteja, seurasin ohjaustilanteita ja kävin monia, monia keskusteluja kollegoiden ja valmistuvien opiskelijoiden kanssa opinnäytetyön ohjaamisesta. Aloin huomata, että en voi ottaa mallia suoraan muista yksiköistä. Meillä ei prosessi vain toimi samalla tavalla.

Koulutusohjelmamme on siis International Business – kansainvälinen liiketoiminta. Kansainvälisyys merkitsee käytännössä monikulttuurisuutta. Oppilaamme edustavat jopa 20 eri kansallisuutta ja opetuskieli on englantia. Nämä lähtökohdat muuttavat radikaalisti opinnäytetyön ohjaukseen vaikuttavia tekijöitä. Monikulttuurisuus ohjaustilanteessa oli yllättävän vähän huomioitu näkökulma kirjallisuudessa. Päätin rajata oman kehityshankkeeni tähän näkökulmaan, sillä ilman monikulttuurisuuden huomioimista ohjausprosessia ei saada kehitettyä. Toivon, että kokemusten jakaminen ja kehittämäni työkalut voivat auttaa myös muita kansainvälisissä koulutusohjelmissa työskenteleviä. Rajaan vielä työn siten, että en kiinnitä huomiota ohjaajan henkilökohtaisiin taitoihin ja tietoihin ohjaustilanteessa. Perustelen rajausta sillä, että en käytännössä voi vaikuttaa eri ohjaajien henkilökohtaiseen ohjaustilanteeseen. Voin vain tarjota heille tukea ohjaustyöhön eri työkalujen muodossa. Toivon tietenkin, että tämä työ kokonaisuudessaan herättää heidän mielenkiintonsa eri kulttuureita kohtaan ja, että he itse määrittävät oman tiedon- ja koulutustarpeensa.

Olemassa oleva kirjallisuus näkee ohjaustilanteessa kaksi osapuolta, ohjattavan ja ohjaajan. ”Kuinka ensimmäistä opinnäytettään työstävää opiskelijaa tulisi ohjata tehokkaasti ja taloudellisesti.” (Hakala 1996, 16) Perinteinenkään malli ei ole näiden osapuolien kokevan maailmaa samanlaisena, mutta silti heillä on samanlainen kulttuuritausta ja useimmiten sama äidinkieli. Monikulttuurisessa ohjaustilanteessa on

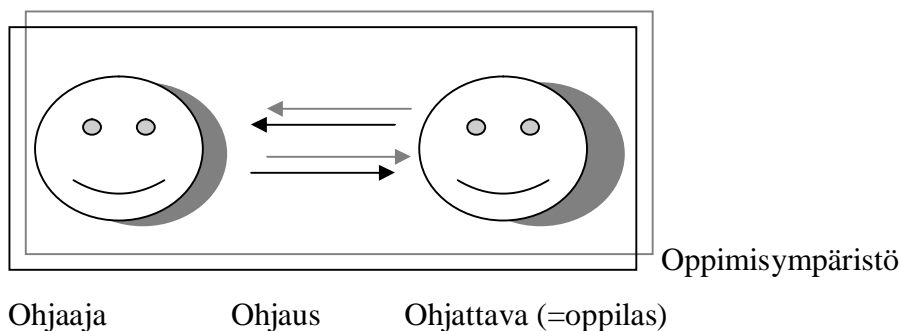
siis vielä olemassa tämä kolmas ulottuvuus – kulttuurierot. Miten se vaikuttaa ohjaukseen ja miten ohjausta voidaan kehittää niin, että kulttuurierot voidaan kääntää voimavaraksi eikä ongelmaksi?

Havainnollistan näkökulmaani oheisten kuvioiden avulla:

KUVIO 1. Perinteinen käsitys ohjaustilanteesta

Perinteinen malli opinnäytetyön ohjauksesta sisältää neljä osa-aluetta, ohjaajan, ohjattavan, itse ohjaustilanteen, johon oppaat pyrkivät antamaan ohjeita ja työkaluja, ja itse oppimisympäristön, esimerkiksi International Business – Degree Program Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Tavoitteena on ainakin pyrkiä ”optimaaliseen” ohjaussuhteeseen. (Hakala 1996, 16-17). Lähtötilanne on kuitenkin hyvin kaksiulotteinen, mikä vastaakin todellisuutta, kun ohjaustilanne pysyy saman kulttuurin sisällä. Hofstede (et al 2002, xviii) käyttää käsitettä ”National culture”, kansallinen kulttuuri. ”National culture” tarkoittaa kaikkea, mikä on yhteistä jollakin ihmisryhmällä, mutta erottaa sen toisista ryhmistä.

KUVIO 2. Tulkintani todellisesta tilanteesta monikulttuurisessa ohjaustilanteessa

Itse olen tulkinnut ohjaustilannetta kuitenkin kolmiulotteisesta näkökulmasta. Kolmannen ulottuvuuden ohjaustilanteeseen tuo monikulttuurisuus, jossa ympäristössä itse työskentelen. Kuviossa kansallinen kulttuuri on kuvattu varjoalueena. Myös oppimisympäristö toimii jonkin tietyn kulttuurin ”alla”. Kansallinen kulttuurin vaikutukselle joudumme heti syntymästämme lähtien, imemme ja omaksumme sen elämäkokemuksemme myötä. (Hofstede et al 2002, Introduction). Esimerkkinä voisi olla tilanne omasta työympäristöstäni, jossa ohjaaja voi olla amerikkalainen, ohjattava venäläinen ja toimimme Jyväskylän ammattikorkeakoulussa, suomalaisen oppimiskulttuurin piirissä.

Kehityshankkeeni näkökulma rajoittuu siis tähän ”varjoalueeseen”, monikulttuurisuuteen. Tavoitteena on selvittää kolmea eri osa-aluetta opinnäytetyön ohjaamisen kehittämisessä seuraavasti:

- 1) Miten monikulttuurisuus vaikuttaa opinnäytetyön ohjaamiseen?
- 2) Miten ohjaajan työtä voidaan tukea monikulttuurisessa ohjaustilanteessa?
- 3) Miten monikulttuurisuus voidaan hyödyntää voimavarana opinnäytetyössä?

Kehittämishankkeen toteuttamisen menetelminä käytän havaintoja, haastatteluja, kirjallisten lähdeaineistojen keräämistä, osallistumista erilaisiin ohjaustilanteisiin ja muuta osallistumista joko tutkimusopinto- tai opinnäytetyön ohjaamiseen liittyviin tilaisuuksiin (esimerkiksi koulutustilaisuuksiin). Osallistuminen on tiivistä ja käytännönläheistä, teen työtä opinnäyteohjauksen parissa lähes päivittäin ongelman ratkaisemiseksi.

1.3 Opinnäytetyön merkitys ammattikorkeakoulussa

Opinnäytetyö on monesta eri syystä merkittävässä roolissa osana ammattikorkeakouluopintoja ja -tutkintoa. Opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja usein samalla integroitu tutkimus- ja kehittämistoimintaan (Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. Kotila 2004, 18-19). Opinnäytetyö voi olla myös toiminnallinen, jolloin lopputulemana on jokin tuotos kuten video, verkkosivut, esite tai perehdytyskansio (Hankkeesta julkaisuksi. Karppinen 2005, 266-267). Myös jatkotutkintoihin kuuluvissa kehittämishankkeissa syntyy laadukasta, työelämän tarpeisiin vastaavaa tutkimus- ja kehitystyötä, jota tekevät jatkotutkintoa tekevät, jo ammatissa olevat asiantuntijat. Opinnäytetöistä ja kehittämishankkeista saattaaakin nousta merkittävä pk-yritysten kehittämisen kanava. (Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. Vesterinen 2004, 46).

Ammattikorkeakoulututkimus on luonteeltaan käytännönläheistä ja perusongelmat tulevat ilmi käytännön tilanteista. Tutkimusmetodologian täytyy myös taipua käytännön tilanteisiin ja ongelman ratkaisuun. Myös opetustyö täytyy sovittaa hankkeeseen. Pääasiallinen oppimisympäristö voi olla työpaikka ja oppiminen nivoutuu työhön liittyväksi toiminnaksi. Työyhteisössä oppiminen vaatii uudenlaista opettajan ja opiskelijan roolia ja ammattikorkeakoululta uutta oppimiskulttuuria ja uutta opettajuutta. (Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. Lohiniva&Sarajärvi 2004, 178-193).

Opinnäytetyö on useimmille opiskelijoille ensimmäinen itsenäinen tutkimustyö, jonka läpivieminen edellyttää itse aiheeseen perehtymisen lisäksi projektin hallintataitoja. Liiketalouden laatukäsikirjassa opinnäytetyön tekeminen on kuvattu prosessin muodossa. Se on yksi viidestä koulutusprosesseista. (Liiketalouden prosessikuvakset.) Jos prosessi on vaikea ja työläs hallita ja sitä ei ohjata riittävästi, niin työ saattaa pitkittyä, jäädä jopa kokonaan tekemättä ja tutkinto suorittamatta. Jos oppilas ei valmistu määräajassa tai keskeyttää opinnot, heikentää se oppilaitoksen laatua kuvaavia mittareita (Liiketalouden laatukäsikirja).

Työelämälähtöisyys merkitsee ennen kaikkea kykyä tunnistaa työssä ja ammateissa piileviä kehittämishankkeita. Tulisi pyrkiä tuottamaan tietoa, joka kehittää ja uudistaa

ammattialan osaamis- ja tietopohjaa. Tiedon rakentuminen tulisi tapahtua avoimessa vuorovaikutuksessa, mutta työyhteisöt ovat tiedon hallinnan, jakamisen ja oppimisen kulttuureiltaan erilaisia verrattuna esimerkiksi tiedeyhteisöihin. (Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. Rissanen 2004, 198). Tämä erilaisuus vielä korostuu kansainvälisissä työyhteisöissä.

Ohjauksen kannalta oleellista on tunnistaa ja muotoilla mielenkiintoisia kehittämistehtäviä ja toisaalta hallita työelämän tutkimus- ja kehittämissympäristöt. (Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. Rissanen 2004, 199). Ohjauksen rooli ammattikorkeakoulussa on keskeinen ja kansainvälisyys lisää ohjauksen tarvetta mutta myös haastetta. Rissanen (Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu 2004, 200) suosittelee, että opinnäytetyöntekijän olisi hyvä päästä osallistumaan työyhteisön arkipäivään ja sitä kautta havainnoimaan ns. hiljaista tietoa. Dialogi työyhteisön, opiskelijan ja ohjaajan välillä on keskeinen osa kehittämistyön prosessia. Kansainvälisissä opinnäytetyöissä tämä vuoropuhelu on usein mahdotonta. Rissanen (Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu 2004, 200) mukaan saatetaan silloin tuottaa tietoa, joka ei palvele opiskelijan oppimista, työyhteisön tiedontarvetta tai ohjaajien arviota ammattikorkeakoulun opinnäytetyöstä.

Opinnäytetyöprosessin sujuminen ja lopputulos rakentavat siis mielikuvaa Jyväskylän ammattikorkeakoulusta oppilaitoksena sekä mittaa oppilaan kompetenssia työntekijänä. Opinnäytetyö on näyte opiskelijan kyvyistä, mutta samalla myös näyte koulutusorganisaation tasosta. Hyvin tehty opinnäytetyö kehittää yritysten liiketoimintaosaamista, joten se toimii välineenä yhteisön kehittämiseen ja siten toteuttaa ammattikorkeakoulujen tehtävää alueen kehittäjänä. (mukaeltu: Liukko & Perttula, 2004.)

1.4 Aiheen ajankohtaisuus ja hyödyt

Aihe on mielestäni hyvin ajankohtainen ja tärkeä. Opinnäytetyö ammattikorkeakoulussa hakee vielä hieman omaa paikkaansa, ainakin aiheesta on paljon kirjoitettu viime aikoina. Mikä on leimallista nimenomaan ammattikorkeakoulussa tehtävälle opinnäytetyölle, osana yhteisön kehittämistä?

Keskustelua ei kuitenkaan vielä ole laajennettu kansainvälisiin, monikulttuurisiin opinnäytetöihin. Keskustelu olisi mielestäni suositeltavaa, sillä kansainvälistymisen näkökulma sisältyy keskeisesti Jyväskylän ammattikorkeakoulun sekä visioon että missioon:

JAMK Missio

”Jyväskylän ammattikorkeakoulun tehtävänä on toimia kansainvälisesti suuntautuneena korkea-asteen koulutus- ja kehittämissyhteisönä, joka lisää Keski-Suomen työelämän osaamista, kilpailukykyä, yrittäjyyttä sekä väestön hyvinvointia.”

JAMK Visio

”Jyväskylän ammattikorkeakoulu on kansainvälisesti tunnustettu korkeakoulu ja merkittävä aluekehittäjä”

Kansainvälistyminen ei kuitenkaan tapahdu itsestään. Sen eteen on tehtävä paljon töitä. Mr. Alex Olde Kalter, EAIE (European Association for International Education) puheenjohtajan mukaan kuitenkin ne korkeakoulut, jotka panostavat kansainvälisyyden toimeenpanoon käytännön toiminnassa, saavuttavat merkittävän kilpailuedun. Hänen mielestään viisaasti johdetut koulut ottavat tämän huomioon ja tekevät vaaditut muutokset toiminnassaan. On siis aika toteuttaa visioita ja missioita käytännössä. Puheenvuoro viittaa siihen, että koulujen kilpailukyvyin ydin on henkilöstö. Henkilöstö, jolla on tietoa ja kykyä toimia monikulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa. Mielestäni erityisesti suomalaisten korkeakoulujen olisi panostettava kansainvälisyyteen, sillä mm. maantieteellisestä sijainnista johtuen, emme pysty monilla muilla osa-alueilla olemaan kovinkaan houkutteleva kohde päteväälle ulkomaalaiselle työvoimalle tai opiskelijoille.

Kansainvälistyminen tarkoittaa käytännössä sitä, että on pystyttävä yhteistyöhön, vaikka toinen ihminen edustaa kulttuuria, joka on maantieteellisesti ja psykologisesti kaukana meidän kulttuuristamme. Erityisesti johtaminen tässä ympäristössä vaatii uskomattoman määrän sietokykyä ja ymmärrystä. Kulttuuritutkimukset osoittavat, että cross-cultural ymmärtäminen pienentää ongelmia työyhteisössä. Lisäksi toisista kulttuureista voi oppia paljon ja rikastuttaa päivittäisiä rutiineja. Parhaimmillaan

monikulttuurisuus tuo iloa, jännitystä ja uusia ystäviä. (Hofstede et al 2002, Introduction)

Välittömänä hyötynä hanke lisää omaa henkilökohtaista eri kulttuurien älyllistä ja emotionaalista ymmärrystäni. Kehityn ammatillisesti opinnäytetyön ohjaajana. Pystyn myös kehittämään työkaluja koko organisaatiomme käyttöön. Kun myös monikulttuurisuuden mukanaan tuomat voimavarat kanavoidaan oikein, hyötyy hankkeesta myös opinnäytetyön toimeksiantaja, joka on useimmiten toimiva yritys. Toivon myös, että opinnäytetyö toimii ”herätyskellona” päättävässä asemassa oleville. Jokainen voi miettiä omalta kohdaltaan, miten käytännössä kansainvälisyyteen panostetaan tänä päivänä, vai jääkö se vain paperille, kauniiksi ajatukseksi.

2 KOHTI KULTTUURIEROJEN YMMÄRTÄMISTÄ

2.1 Mitä kulttuuri on?

Kulttuuria verrataan usein jäävuoreen – osa siitä on näkyvissä, pinnan yläpuolella. Mutta suurin osa jäävuoresta on pinnan alla näkymätöntä tai vaikeasti nähtävää osaa. Mutta jos törmään jäävuoreen, niin pinnan alapuolella oleva osa aiheuttaa ne suurimmat vahingot. (Hollensen 2004, 195)

Kulttuuria voi verrata myös vereen, joka kiertää kehossamme. Me emme normaalisti näe sitä, mutta se pitää meidät hengissä. Jo syntymästämme lähtien alamme muokata omaa kulttuuriamme, jonka sitten jaamme oman yhteisömme jäsenten kanssa. Kulttuuri vaikuttaa ja määrittää käyttäytymistämme eri elämän vaiheidemme aikana. (Multicultural guidance 2005, 65)

Monikulttuurista viestintää esiintyy aina, kun ihmiset, jotka tunnistamme erilaisen ryhmän jäseniksi, kommunikoivat keskenään. Kieli on selvästikin ilmeisin erottava ominaisuus. Jos toinen ihminen ei puhu äidinkieltämme, yritämme tehdä itsemme ymmärretyiksi esim. kehon kieltä, ääniä tai tulkkia apuna käyttäen. Mutta kieli ei ole ainoa kulttuuriero. Päinvastoin – on paljon muitakin eroja, kuten se, miten

pukeudumme, mitä hajusteita valitsemme, miten tervehdimme, katsomme toisiamme, työn ja vapaa-ajan yhdistäminen, täsmällisyys, ystäväsuhteet, fyysinen kontakti, sukupuoli ja ikäroolit, ja paljon, paljon muita Usein ihmiset eivät käyttäydy, kuten me oletamme heidän käyttäytyvän. Kun olemme tekemisissä eri kulttuureja edustavien ihmisten kanssa, huomaamme, että me emme osaa valmistautua ja ennakoida heidän käyttäytymistään. Käyttäytymisemme muuttuu epävarmaksi, ja mietimme, mikä onkaan ”oikein”. Käyttäytyminen, joka ensin tuntuu ”väärältä” käyttäytymiseltä, onkin vain erilaista (erilaista nimenomaan meidän kulttuurissamme). Vasta tämän oivaltamisen jälkeen on mahdollista kehittää omaa asennettaan kulttuurien erilaisuutta kohtaan. Monikulttuuristen organisaatioiden menestys riippuukin siitä, miten pystytään johtamaan kulttuurieroja. (Multicultural guidance 2005, 65)

2.2 Trompenaarsin 7-D-Malli

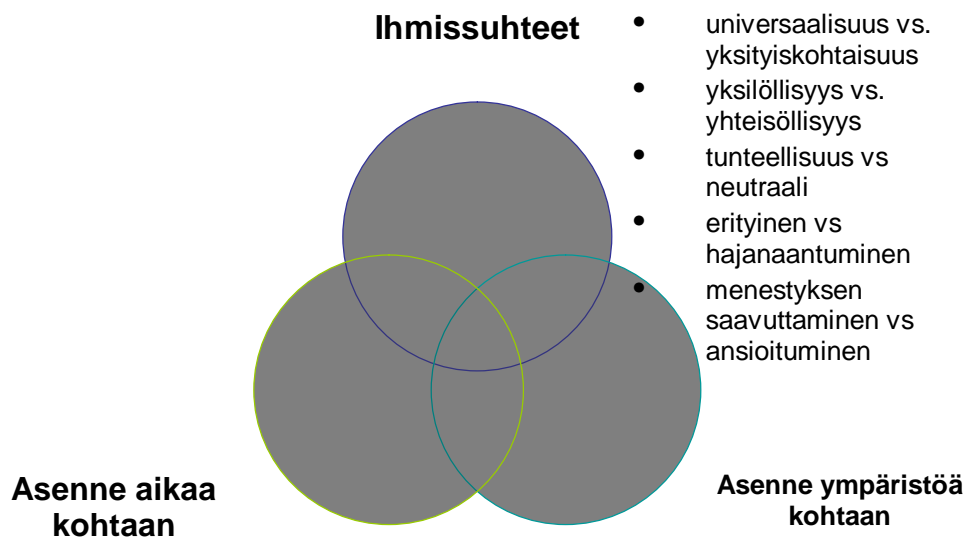
Monikulttuurisessa opinnäyteprosessissa on välttämätöntä ymmärtää eri kulttuureja, koska ammattikorkeakoulujen ohjaajilta edellytetään menetelmien hallinnan lisäksi monikulttuuristen ammattialojen verkostojen hallintaa, monikulttuurista työelämän tuntemusta ja monikulttuurista ohjaus- ja kommunikointitaitoa (mukaeltu Kotila 2004, 199).

Erilaisia malleja ja muuttujia kulttuurierojen selittämiseksi löytyy kirjallisuudesta lukematon määrä. Muuttujat ja mallit ovat yleistyksiä ja määritelmiä ihmisten uskomuksista ja käyttäytymisestä. Erilaiset mallit tarjoavat kuitenkin työkaluja matkallamme kohti parempaa kulttuurien ymmärtämistä ja ne auttavat meitä selittämään paremmin eri kulttuurien tärkeimpiä ominaisuuksia.

Erilaisia malleja esitetään CIMO:n (Centre for International Mobility) ja Institute of Educational Research:n julkaisemassa käsikirjassa ”Multicultural Guidance and Counselling-Theoretical Foundations and Best Practices in Europe”. Valitsin tähän työhön Trompenaars (1994) 7-D-mallin. Perustelen mallin valintaa sillä, että se on kehitetty toisen merkittävän kulttuuritutkija Hofsteden 5-D-mallin pohjalta, mutta Trompenaar on mallia kehittäessään käyttänyt huomattavasti laajempaa kohderyhmää.

Vaikka mallia on lähinnä kehitetty liike-elämän näkökulmasta, on molempien tutkijoiden malleja sovellettu myös oppimisympäristöissä. (Mts, 65).

Trompenaarsin malli sisältää kolme pää-ulottuvuutta, ihmissuhteet (relationships with people), asenne aikaa kohtaan (Attitudes to time) ja asenne ympäristöä kohtaan (Attitudes to the environment). Ensimmäisen ulottovuuden, ihmissuhteet, hän vielä jakaa viiteen ala-kategoriaan, jotka ovat, universalisuus vs. yksityiskohtaisuus (Universalism vs. particularism), yksilöllisyys vs. yhteisöllisyys (individualism vs. collectivism), tunteellisuus vs neutraali (affective vs. neutral), erityinen vs hajanaantuminen (specific vs. diffuse) ja menestyksen saavuttaminen vs ansioituminen (achievement vs. ascription). Kaikkia näitä ulottovuuksia on tunnistettavissa monikulttuurisessa opinnäyteprosessissa. (Mts, 65-68).

KUVIO 3. Trompenaarsin 7-D-malli

Trompenaarsin (1994) mukaan *universalisuus* tarkoittaa velvollisuutta kunnioittaa normeja ja kohdella kaikkia ihmisiä samalla tavalla. Universalisuus on yleistä esim. Kandassa, USA:ssa, Ruotsissa, Australiassa ja Hollannissa. (Mts, 65-68). Ao. kulttuurista kotoisin olevat opiskelijat hyväksyvät lukuisat opinnäytetyöhön liittyvät normit luonnollisena osana prosessia, mutta ovat kiinnostuneita ja vaativat selvitystä

yleisistä ja yhdenvertaisista arviointiperusteista. Näitä oppilaita hämmentää mm. seikka, että kaikkia JAMK:n yleisiä opinnäytetöihin liittyviä ohjeita ei ole käännetty nettisivuille englanniksi. Kansainvälisiä opiskelijoita ei kohdella samalla tavalla kuin valtaväestöä eli meidän tapauksessa suomalaisia opiskelijoita. Mallin toisena ulottuvuutena on *yksityiskohtaisuus*, joka tarkoittaa tiettyjen olemassa olevien olosuhteiden arviointia. Joissain kulttuureissa (mm. Korea, Venäjä, Kiina, Intia) vaikka on olemassa tiettyjä sääntöjä, niin ihmiset voivat perustellusti rikkoa niitä. (Mts, 65-68). Näistä kulttuureista tulevien opiskelijoiden on vaan mukauduttava Suomen koulutusorganisaation tiukkoihin sääntöihin ja usein ohjaaja joutuu tinkimättömästi toistamaan, että myös muotoseikat ovat osa laadukasta työtä.

Yksilöllisyys – yhteisöllisyys viittaa siihen miten ihmiset kokevat itsensä. Yksilöllisissä kulttuureissa yksilö on tärkeä, kun taas yhteisöllisissä kulttuureissa korostetaan kuulumista ryhmiin. Yksilöllisiä kulttuureja ovat mm. Kanada, USA, Tanska, Hollanti, Suomi ja Australia. Yhteisöllisiä kulttuureja ovat mm. Egypti, Intia, Japani, Ranska ja Kiina. (Mts, 65-68). Suhtautuminen ihmisiin vaikuttaa opinnäytetyöprosessissa mm. aiheen valintaan ja näkökulmaan, mutta myös aivan käytännön ratkaisuihin, kuten esimerkiksi tekeekö opinnäytetyön yksin vai parin kanssa.

Vallitseva käytäntö *tunteellisissa* kulttuureissa on, että tunteita ilmaistaan ja näytetään avoimesti, myöskin työpaikoilla (Espanja, Venäjä, Argentiina, Ranska, Italia) *Neutraaleissa* kulttuureissa puolestaan pyritään objektiiviseen ja välimatkaa pitävään käyttäytymiseen (Japani, Kiina). (Mts, 65-68). Opinnäytetyössä tunteiden näyttäminen ja viestintä ovat hyvin monipuolisessa ja merkittävässä roolissa koko prosessin ajan. Luonnollisesti tunteet ovat esillä itse varsinaisessa ohjaustilanteessa, mutta myös sen ulkopuolella. Toimeksiantajan kulttuurista heijastuu työhön mm. siten, kuinka paljon ja avoimesti opiskelijalle annetaan käyttöön oman yrityksen tietoja. Joissakin kulttuureissa voidaan jo tutkimussuunnitelmavaiheessa epäillä, saadaanko tiedonkeruvaiheessa vastaajilta koskaan ”rehellisiä” vastauksia, vaan peitelläänkö totuutta esim. uskollisuudesta työnantajaa kohtaan.

Joissakin kulttuureissa, kuten Ruotsissa, Hollannissa, Tanskassa ja Englannissa, ammatilliset suhteet rajoitetaan *erityisiin* olosuhteisiin (tiettyyn aikaan ja paikkaan). Toisissa kulttuureissa, kuten Kiinassa, Kuwaitissa ja Singaporessa pyritään

hajaantumaan, toisin sanoen työkaverien ja yksityiselämän välillä ei pidetä suurta eroa. (Mts, 65-68). On siis syytä tietä, missä, milloin ja kenen kanssa voi opinnäytteeseen liittyviä neuvotteluja käydä.

Toisissa kulttuureissa ihmiset erottuvat sen mukaan, mitä he ovat *saavuttaneet*. Australiassa, Kanadassa, Englannissa, Ruotsissa, Tanskassa ja Saksassa ihmisiä arvostetaan sen mukaan, mitä he tekevät. (Mts, 65-68). Ohjaaja voi tukea opiskelijaa mm. kirjoittamalla suosituskirjeen, jossa kerrotaan opiskelijan menestymisestä opinnoissaan. Tšekissä, Argentiinassa, Puolassa, Japanissa ja Kiinassa arvostetaan ihmistä sen mukaan, mitä he ovat (mukaan lukien heidän perheensä ja historiansa), toisin sanoen mikä on heidän asemansa ja arvovaltansa. (Mts, 65-68). Opiskelija, joka on lähtöisin tutkittavalta markkina-alueelta, voi saada huomattavasti paremmat lähtökohdat tutkimukselleen, kuin ulkopuolinen. Syntyperä avaa ovia ja antaa mahdollisuuksia. Suosittelenkin lämpimästi alueen yrityksille, jotka suunnittelevat vientiä ao. markkina-alueille, hyödyntämään kansainvälisten opiskelijoiden tarjoaman mahdollisuuden

Toinen Trompenaarsin kulttuuriulottuvuus on asenne *aikaa* kohtaan. Mitä ihmiset ajattelevat menneestä, nykyhetkestä ja tulevaisuudesta ja miten he hallitsevat aikaa. Joissakin kulttuureissa, kuten Japanissa ja USA:ssa, mennyt ei ole niin tärkeää kuin nykyhetki tai tulevaisuus. Toisissa kulttuureissa, kuten Ranskassa ja Espanjassa, tuloksellinen menneisyys voi vaikuttaa suuresti nykyhetkeen tai tulevaisuuteen. Eri kulttuureissa myös aikaa hallitaan eri tavalla. Toiset ovat tottuneet tekemään ensin jotain ja eivät aloita mitään muuta, ennen kuin edellinen tehtävä on saatu loppuun. Tätä esiintyy yleisesti esim. USA:ssa, Englannissa ja Hollannissa. Sitten on niitä, jotka tekevät useampaa asiaa yhtä aikaa. Tällaisia kulttuureja ovat mm. Mexico, Ranska ja Italia. (Mts, 65-68). Aika on tärkeä, mutta yllättävän monipuolinen muuttuja liike-elämässä ja eri kulttuureissa. Aika onkin suhteellista, ei absoluuttista. ”Olenko myöhässä” tai ”valmistuuko työ aikataulussa”, ovatkin suhteellisia käsitteitä monikulttuurisessa ympäristössä. Ohjaajan on opittava tulkitsemaan aikaa ja projektin hallintaa suhteessa oppilaan kulttuuriin.

Kolmas ulottuvuus on asenne *ympäristöä* kohtaan. Kautta historian on esiintynyt pelkoa, että luonto tuhoaa ihmiskunnan. Toisaalta päinvastaista pelkoa, että ihmiskunta

tuhoaa luonnon. Mm. Brasiliassa, Portugalissa, Unkarissa ja Kiinassa uskotaan, että luontoa pitää voida hallita mm. teknologian avulla. Toiset, mm. japanilaiset, australialaiset ja ruotsalaiset ovat sitä mieltä, että luonnon lait pitää hyväksyä ilman että niihin puututaan. (Mts, 65-68). Asenne ympäristöä kohtaan heijastuu opinnäytetöissä lähinnä aiheen valinnassa ja työn sisällössä. Erilaisia lähtökohtia ja näkökulmia on kunnioitettava ja toisaalta ne voivat tuottaa aivan uusia mahdollisuuksia esimerkiksi teknologiayrityksien markkinointiviestinnän suunnittelemisessa. Nähdäänkö uusi teknologia jo perusasetelmaltaan tuhona vai pelastuksena?

2.3 Kulttuuriin liittyviä muuttujia

Kuvailen seuraavaksi lyhyesti muuttujia, jotka liitetään yleisesti kulttuuri-käsitteeseen. Tulkitsen myös muuttujien merkitystä monikulttuurisessa opinnäytetyössä.

Kielitaito

Kieli on avain kulttuuriin. Usein on välttämätöntä oppia kieli, jotta voi täysin ymmärtää kulttuuria. Kieli voidaan jakaa kahteen osaan, verbaaliseen ja ei-verbaaliseen, ts. sanattomaan kieleen. (Hollensen 2004, 198). Kielitaidon tärkeyden kansainvälisissä ympäristöissä varmaan jokainen ymmärtää. Vaikka opinnäytetyö on lähinnä kirjallisen ilmaisun taidonnäyte, niin ”sanaton” kielitaito on yhtä tärkeä osa koko prosessin onnistumista. Ja vaikka työ tehdään useimmiten englanniksi, on monen työn onnistumisen kannalta välttämätöntä osata toimeksiantajan omaa, kansallista kieltä. On kuitenkin myös hyvä muistaa, että kielitaito on väline, ei itseisarvo. Pitää olla myös substanssia. Oma ala pitää hallita. Suomalaiset ovat usein liiankin kriittisiä mm. englanninkielen ääntämistaidoistaan, ja kokemuksesta voin sanoa, että usein aivan turhaan. Kun asiasisältö kiinnostaa, ääntäminen unohtuu, kunhan se vain on sellaisella tasolla että vastapuoli saa siitä selvää.

Tavat ja käytänteet

Tapojen ja käytäntöjen ymmärtäminen on erityisen tärkeää neuvotteluissa, sillä tulkinta jotka tehdään pelkästään oman kulttuurin lähtökohdista, voi johtaa virheelliseen tai asiattomaan lopputulokseen. (Hollensen 2004, 202). Suositeltavaa olisi, että jokainen kansainvälisen tutkimuksen tekijä perehtyisi prosessin aikana myös kansainvälisiin

neuvottelutapoihin. Mielestäni tätä oppimisprosessia voisi kuvailla opinnäytetyössä osana tutkimuksen toteuttamisen kuvausta. Tutkimuksen validiteetti kasvaa, kun tietoa on kerätty ammattimaisista lähtökohdista.

Teknologia ja materiaallinen kulttuuri

Molemmat käsitteet ovat riippuvaisia toisistaan, ja ne liittyvät yhteisön taloudelliseen toimintaan. Kuinka nopeasti markkinoilla esim. otetaan kannettava puhelin tai internet käyttöön? (Hollensen 2004, 202). Tutkimusaihe voi siis olla innovatiivinen ja tuottaa uutta tietoa markkina-alueesta riippuen. Aiheen valinnan arviointi pitäisi siis lähteä paikallisista lähtökohdista, ei oman koulutusorganisaation kulttuurin lähtökohdista.

Sosiaaliset instituutiot

Liike-elämä, politiikka, perhesuhteet jne. vaikuttavat ihmisten käyttäytymiseen. Sosiaalisia ryhmiä, jotka vaikuttavat ihmisten käyttäytymiseen ja arvomaailman muodostamiseen kutsutaan viiteryhmiksi. Tällaisia viiteryhmiä voivat olla mm. perhe, ja työyhteisö. (Hollensen 2004, 202). On muistettava, että jokaisessa yrityksessä on oma, sisäinen kulttuurinsa. Opiskelija on todella vaativassa tilanteessa esimerkiksi haastattellessaan vieraassa kulttuurissa eri yritysten edustajia. On hallittava kansallinen kulttuuri ja yritysten sisäiset kulttuurit samalla, kun suorittaa mahdollisesti elämänsä ensimmäistä tutkimustaan, useimmiten vielä vieraalla kielellä. Uimahypyissä ja taitoluistelussa arvioinnissa otetaan huomioon suorituksen tekninen vaikeus, arvosanaa painotetaan vaikeuskertoimen mukaan. Monikulttuurisessa haastattelutilanteessa vaikeuskerroin on mielestäni korkein mahdollinen.

Koulutus

Yksi koulutuksen tehtävistä on siirtää olemassa oleva kulttuuri ja traditiot seuraavalle sukupolvelle. Koulutusta voidaan käyttää myös kulttuuriseen muutokseen. Esimerkiksi teknologiatuotteen kehittämisessä pitää ymmärtää tulevaisuuden kuluttajan koulutustaso, mitä vaatimuksia tuotteelle asetetaan ja miten hän osaa käyttää tuotetta. (Hollensen 2004, 203). Kulttuurin syvälinen ymmärtäminen vie aikaa, ulkopuolinen tutkija ei voi saavuttaa samaa ymmärrystä lyhyen tutkimusprosessin aikana. Tässä onkin mielestäni eräs kansainvälisten opinnäytetöiden tuoma rikkaus, jota alueemme yrityksen toivottavasti hyödyntävät tulevaisuudessa yhä enemmän. Kansainväliset

opiskelijat pystyvät arvioimaan oman taustansa perusteella oman maansa koulutustasoa ja traditioita aivan toisista lähtökohdista, kuin yksikään perussuomalainen.

Arvot ja asenteet

Arvot ja asenteet auttavat meitä määrittämään, mikä on oikein ja sopivaa, mikä on tärkeää ja mikä haluttavaa. Asenteet muutoksia kohtaan ovat erityisen tärkeitä ymmärtää, konservatiivisissa kulttuureissa ei haluta ottaa ao. riskejä. (Hollensen 2004, 203) Arvot ja asenteet heijastuvat opinnäytetyöprosessiin kokonaisuudessaan, aiheen valinnasta johtopäätelmiin ja suosituksiin, aikatauluihin, ohjaustilanteisiin, tiedon keruuseen ym. ym. Osapuolten kommunikointitaidot pääsevät oikeuksiinsa ja ovat edellytyksenä ristiriitatilanteiden välttämiseksi.

Estetiikka

Estetiikka viittaa kauneuteen ja hyvään musiikki- ja taidemakuun liittyviä asenteita, siihen miten symbolisia merkityksiä tulkitaan taiteellisissa ilmaisuissa. Tuote- ja pakkausdesign, värit, brand nimet ja symbolit ovat sidoksissa kulttuuriin. (Hollensen 2004, 203). Kauneus on katsojan silmissä ja makuasioista ei voi kiistellä. Mutta eri kulttuureihin liittyvät estetiikka-käsitykset tarjoavat monia mielenkiintoisia tutkimusaiheita opiskelijoille. Yrityksille on tärkeä tietää, mitä itse asiassa viestimmekään eri kulttuureissa. Viesti voidaan tulkita eri tavalla kulttuuriympäristön muuttuessa, vaikka kaikki muut elementit pidetään muuttumattomina. Yhtenä esimerkkinä mm. laadukkaan suklaatuotteen pakkausväri mielletään Suomessa siniseksi, mutta Ruotsissa ja Norjassa keltaiseksi.

Uskonto

Uskonto on äärimmäisen tärkeää ottaa huomioon monissa kulttuureissa. (Hollensen 2004, 203-204). Uskonto on erittäin herkkä aihealue ja sen voima on suunnaton. Viime aikojen kokemuksista (mm. tanskalaiset ja sarjakuvapilapiirros profeetta Muhammedista) johtuen itse en suosittelen opiskelijoille uskonnollisiin aiheisiin liittyviä opinnäytetöitä niihin liittyvien riskien vuoksi. On tietenkin hyvä tunnistaa uskonnon voima ja siten yrittää välttyä konflikteilta.

2.4 Johtopäätelmiä

Kulttuurieroja ei pidä olla huomioimatta. Paras tapa parantaa viestintää eri kulttuurien välillä on ymmärtäminen. Ymmärtäminen edellyttää, että ensin tullaan tietoisiksi eri kulttuureista ja siitä, mitä kulttuuriarvot tarkoittavat ja miksi ihmisten käyttäytyminen on erilaista eri kulttuureissa.

Toiseksi on tärkeää tunnistaa eri kulttuurien muuttujia, jotka selittävät käyttäytymisen eroja. On siis lisättävä tiedon määrää. Tietoa saa kirjallisuudesta, koulutuksista ja keskustelemalla eri kulttuureita edustavien ihmisten kanssa. Tietoa täytyy myös osata soveltaa käytäntöön.

Me ihmiset olemme monen asian suhteen hyvin samanlaisia joka puolella maailmaa. Toisaalta jokainen meistä on oma, yksilöllinen ja ainutlaatuinen persoona. Ja kolmantena ulottuvuutena on kulttuuri. Täydellistä ”kansainvälistä” ihmistä, joka pystyy toimimaan kaikissa monikulttuurisissa tilanteissa ”oikein”, ei siis ole olemassa. Tavoitteena ei olekaan täydellisyys, vaan ymmärtäminen. Meillä on vielä paljon kapasiteettia ottaa huomioon ja hyväksyä erilaisuutta. Ja ymmärtää erilaisuuden mukanaan tuoma rikkaus.

Arkitodellisuus ja kulttuurit törmäävät tämän tästäkin ja kipinöitä sinkoa. Tilanne on tuttu myös monikulttuurisessa opinnäytetyön ohjaustilanteessa. Osa ohjaajan ja oppimisympäristö ammattitaitoa on myös kulttuuritaidot. Aidosti kansainvälisyyteen pyrkivä organisaatio alkaa mitata myös näitä taitoja osana laatutyötä.

3 MONIKULTTUURISUUS OHJAUSTILANTEESSA

Miten sitten monikulttuurisuus näkyy itse opinnäytetyön ohjaustilanteessa? Käytän kirjallisena lähdeaineistona Juha Hakalan (1996) tutkimusta tutkimusprosessin vaiheista. Käy läpi itse vaiheet vain lyhyesti, sillä tekstin pääpaino on tulkinassa. Tulkitseen ohjaustilannetta lukemani kirjallisuuden avulla. Olen saanut myös paljon tukea, mielipiteitä ja kommentteja kollegoiltani Juha Saukkoselta ja Minna-Maaria

Hiekkataipaleelta, jotka myös ohjaavat koulutusohjelmassamme opinnäytetöitä. Osan näistä kommentteista olen lainannut tekstiini tulkinnan todentamiseksi. Lainaukset ovat lainausmerkeissä ja *kursivoituna*. Vertaan vielä tulkintaani olemassa oleviin käytänteisiin koulutusohjelmassa ja teen tarvittavia muutoksia, korjauksia tai kehitän uusia työkaluja ohjaajille. Teen myös kehitysehdotuksia, miten tilannetta voidaan paremmin ennakoida ja hyödyntää jatkossa. Haluan painottaa myös kirjallisuudesta esille tullutta seikkaa, että monikulttuurisuus on rikkaus. Meillä on mahdollisuus, ei vain ongelmia.

”Kansainvälisen opinnäytetyön ohjaaminen on hyvin haasteellinen ja mielenkiintoinen tehtävä. Ongelmia saattaa olla, mutta väittäisin kuitenkin, että työn tuomat haasteet lisäävät omalla tavalla työn mielekkyyttä.”

3.1 Ohjausprosessin kolme vaihetta

3.1.1 Tutkimussuunnitelman vaihe

Tutkimusaiheen valinnasta tutkimuskirjallisuuden ymmärtämiseen

Kun opinnäytetyötä tehdään monikulttuurisessa ympäristössä, prosessista tulee erityisen haastava oppilaille. Opinnäytetyöprosessi alkaa tutkimusaiheen valinnasta. IB:n opiskelijat kokevat, että aiheen valinta on vaikeaa. Pyysin Academic Research-kurssille osallistuvia opiskelijoita arvioimaan opinnäytetyöhön liittyviä kysymyksiä ja ongelmia. (Liite 2.). Suurin osa vastauksista liittyi juuri aiheen valinnan problematiikkaan, miten löytää hyvä, arvokas, kansainvälinen ja toteutettavissa oleva aihe. Ongelmaa mielestäni korostaa se tosiasia, että ammattikorkeakoulu yhteisönä hakee vielä omaa linjaansa opinnäytetöilleen, ja erityisesti kansainvälisille opinnäytetöilleen.

”Opettajana olen kokenut ongelmallisena sen, että osa opiskelijoista ei löydä/yrityä löytää toimeksiantajaa työlleen. Olen itekin vähän epävarma nykyään sen suhteen, mikä rooli ja merkitys toimeksiantajalla on? Mikä on linja ja miten siinä pysytään?”

Tärkeintä tutkimusaiheen valinnassa on, että opiskelija motivoituu aiheeseen. Hän kokee sen tärkeäksi (Hakala 1996, 100). Toisaalta IB:ssa suosittelemme, että aihe on kansainvälinen ja mielellään ajankohtainen (Liite 1.). Hakala (1996, 104) ei kuitenkaan suosittele ”pakkokäännytystä”. Aiheen valinta voi kuitenkin heti olla ristiriidassa suositusten kanssa. Meidän kulttuurissamme suositellaan ajankohtaista aihetta. Mutta – entä jos oppilas edustaa kulttuuria, missä tuloksellinen menneisyydellä voi olla suuri merkitys nykyhetkeen ja siksi menneisyys koetaan tärkeäksi. Voi olla myös, että oppilas kunnioittaa normeja eikä ilmaise tunteitaan ja saattaa päältä päin katsoen hyväksyä ohjaajan suositukset, vaikka kamppailee sisäisten ristiriitojen kanssa. Toimeksiantaja saattaa myös hämmentyä tai pettyä.

”Yrityksen ongelmanratkaisu. Ongelmana ovat hierarkiset/paternalistiset kulttuurit. Nuori BBA-opiskelija ei voi arvostella tai tutkia johdon toimia tai ehdottaa parannettavaa. Johtaa usein ”yleisten” töiden tekoon.”

Koska aiheen valinta ja tutkimusnäkökulma ovat kriittisiä valintoja, on tärkeää, että opiskelijat tulevat heti prosessin alussa ohjauksen piiriin. Siksi koulutusohjelmassamme on keskitetty järjestelmä, kaikki työt kirjataan, aiheesta keskustellaan alustavasti ja pyritään yhdessä löytämään sopiva ohjaaja ao. aiheeseen. (Liite 2.). Menetelmästä tiedotetaan pakollisen kurssin ”Academic Research” sisällössä sekä IB:n nettisivuilla (Liite 1.). Järjestelmän tavoitteena on minimissään tavata oppilas edes kerran henkilökohtaisesti. Usein oppilaat matkustavat kotimaahan opinnäytetyötä tekemään ja ohjaus tapahtuu sähköisessä muodossa. Keskitetyn järjestelmän tavoitteena on myös varmistaa, että toimeksiantajan ja oppimisympäristön kulttuurien mahdolliset erot eivät aiheuta ristiriitoja arviointivaiheessa. Kulttuurierot pyritään tunnistamaan jo heti alussa, ja ottamaan ohjauksessa huomioon.

Tutkimusaiheen valittuaan opinnäytteen tekijä tutustuu aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen. Tämän vaiheen oppilaat perinteisesti kokevat ahdistavaksi ja kokevat ns. ”synnyttämisen tuskaa”. Ohjauksen pääpaino tulisi olla siinä, että oppilas lukisi tarkoituksenmukaista kirjallisuutta eikä kuitenkaan jäisi tähän vaiheeseen liian pitkäksi aikaa. Ohjaajan tehtävänä ei ole toimia kirjastohoitajana, joten hän ei johdata oppilasta erilaisten tiedonhankintamenetelmien äärelle, vaan ohjaajan tehtävänä on muistuttaa niiden olemassaolosta. (Hakala 1996, 106-108).

Kirjallisuuden löytyminen on työläämpää silloin, kun oppimiskulttuuri poikkeaa siitä kulttuurista, johon työ tehdään. On totta, että tiedonhakumenetelmät ovat parantuneet, mutta monet tiedon lähteet ovat sidottuja myös fyysiseen ympäristöön. Ongelmana on myös se, että moni kirja on kirjoitettu oman kulttuurin näkökulmasta. Esimerkiksi englanninkielinen tutkimuskirjallisuus on kirjoitettu erityisesti angloamerikkalaisesta näkökulmasta. Tai sitten joudutaan tekemään kompromissejä ja standardoidaan asioita liikaa. Kansainvälistä, ammattikorkeakoulun opinnäytetyöhön relevanttia tutkimuskirjallisuutta on siis vaikea löytää.

Koska relevanttia tutkimuskirjallisuutta on vaikea löytää, olen pyrkinyt kokoamaan yhdessä kirjaston henkilökunnan kanssa meidän oppimisympäristössämme relevanttia englanninkielistä tutkimuskirjallisuutta. Tutkimusoppaat-työkalu oli jo tehty, mutta se koostui lähes yksinomaan suomenkielisestä kirjallisuudesta. Työkalua kehitetään jatkuvasti, sillä oppaasta puuttuu erityisesti englanninkielistä kirjallisuutta, joka tukee oppilaan motivaatiota ja jaksamista prosessin aikana. Oppaaseen voidaan lisätä myöhemmin myös muita kieliversioita, kuten venäjän-, puolan-, kiinankielisiä tutkimusoppaita. Työkalu sopii kaikkien koulutusohjelmien käyttöön. (Liite 3.).

Olen myös lähettänyt toiveen Juha Hakalan kirjan ”Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille” kustantajalle, että kirja käännettäisiin englanniksi. Mielestäni erityisesti kansainväliset opiskelijat tarvitsevat tietoa siitä, mitä vaatimuksia oma oppilaitos asettaa opinnäytetyölle. On totta, että tietoa saa jo e-oppaasta, mutta kirja täydentää ja syventää ohjeita ja tukee koko opinnäyteprosessia. Suomen kielentaitoiset opiskelijat ovat nyt erityisasemassa kansainvälisiin opiskelijoihin nähden, sillä pystymme tarjoamaan heille monipuolisempaa lähdeaineistoa. (Liite 4.).

”Hakusanojen löytäminen voi vaatia ohjaajan panosta, niin hullulta kuin se tuntuukin.”

Oppilaan taitoihin kuuluu osata muotoilla erilaisia haku- ja asiasanoja, myös vierailta kielillä. Ongelma onkin, miten oppilaat pystyvät hyödyntämään vieraskielisiä primäärilähteitä niiden vaikean saatavuuden ja puutteellisen kielitaidon takia. (Hakala 1996, 111)

”Kielivaikeudet pakottavat ponnistelemaan enemmän, jotta päämäärään päästään.”

Työn yleistä sisältöä suunniteltaessa ohjaus on keskeisten kysymysten esittämistä ohjattavalle. *Mihin työlläsi pyrit? Mitä tutkielmassasi on keskeisintä?* Oppilaan olisi tärkeää hahmottaa tutkimusprosessi kokonaisuudessaan, nähdä työn runko. On myös hyvä muistaa, että ei ole yhtä, oikeaa näkökulmaa. Ohjaajan on tärkeä tiedostaa, *kuinka* asiat esitetään, sillä opiskelijat ovat erityisesti työskentelyn alkuvaiheessa herkkiä turhautumaan. Kun edetään teoreettisesta viitekehystä itse empiiriseen osaan, on opiskelijan valittava ja perusteltava tutkimusnäkökulma. Onko näkökulma ”oikea” vai ”väärä” ei olekaan olennaisinta, vaan kyse on erilaisten näkökulmien eroavaisuudesta. Kaikki tutkimus tapahtuu aina suhteessa tietyn kulttuuriin käytettävissä olevaan tietoon. (Hakala 1996, 114-120). Tällöin tutkimuksen näkökulma toisessa kulttuurissa voi olla aivan uusi, tai sitten tutkimus tuntuu jo vanhanaikaiselta. Arviointivaiheessa pitäisi myös kulttuuriulottuvuus ottaa huomioon.

”Hierarkisista kulttuureista tulevat eivät ”vastusta” opettajan ehdotuksia, vaan ottavat ne ”käskyinä”. Vastuu valinnoista tuntuukin siirtyvän ohjaajalle.”

Tutkimusprosessin keskeisimpiä vaiheita on tehtävän määrittely. Opinnäyte ei saa olla liian laaja, aiheeseen liittyvää kirjallisuutta on löydyttävä riittävästi ja mielellään tutkimuksen olisi liityttävä olemassa olevan tiedon jatkeeksi eikä vain toistoksi. Tutkimuksen rajaus varmistaa mm. sen, että työ saadaan valmiiksi kohtuullisessa ajassa. (Hakala 1996, 120-126)

Kirjallisuus on tutkijaa varten ja ohjaajan tulisi ohjata oppilas oikeaan kirjallisuussuhteeseen. On tiedettävä, mitä luettavalta tekstiltä tahtoo. Käytetään mielellään alkuperäisiä lähteitä ja valitaan ao. tutkimukseen sopivimmat näkökulmat. Ratkaisut tulee perustella lukijan vakuuttamiseksi. (Hakala 1996, 126-142). Kansainväliset opiskelijat voivat hyvinkin käyttää oman maansa alkuperäisiä lähteitä ja näin liittyy uutta tietoa suomalaisten toimeksiantajien tutkimustiedon jatkeeksi.

IB voi toimia opinnäytteiden kautta Jyväskylän ammattikorkeakoulun vision kärkenä toteuttamassa kansainvälisyyttä alueellisesti. Me voimme tarjota aidosti kansainvälisiä tutkimuksia ja konkreettisesti kehittää yritysten liiketoimintaa. Opiskelija, joka on lähtöisin tutkittavalta markkina-alueelta, voi saada huomattavasti paremman lähtökohdan tutkimukselleen. Paikallinen yleistuntemus ja kielitaito syventävät osaamista ja säästävät resursseja. Eikä pidä aliarvioida verkostojen käyttömahdollisuutta. Saman kulttuurin edustaja osaa myös tulkita sanattoman viestin oikein ja välttää mahdolliset konfliktit.

3.1.2 Aineiston käsittelyvaihe

Mittavälineiden laadinnasta aineiston käsittelyrutiineihin

Ohjaajan tärkeimpänä tehtävänä mittavälineitä laadittaessa on ohjata oppilas pohtimaan, että todellisuutta ei hallita parhaallakaan mittarilla sellaisenaan, vaan lopputuloksena on aina häivähdys moniulotteisesta todellisuudesta. Toisin sanoen on tärkeää pohtia operationaalistamisen syvintä olemusta. Yksilöohjauksena tähän vaiheeseen kuluisi kohtuuttomasti aikaa, mutta ohjaaja voi tarjota sopivaa lähdekirjallisuutta ja valmiita, käytännössä jo koettuja mittareita oppilaalle. (Hakala 1996, 143-147)

Hakala ehdottaa, että ohjaaja voi tarjota käytännössä koettuja mittareita oppilaalle. Monikulttuurisessa ympäristössä esimerkit täytyy valita huolellisesti, sillä mittareita voidaan tulkita eri tavalla eri kulttuureissa. Operationalistamisen syvin olemus siis vie usein paljon aikaa ja syntyy tilanteita, joissa ohjaaja kokee, että hänen resurssit ja tiedot eivät ole riittävät. Oppilaan on otettava tästä vaiheesta usein kokemukseen nähden kohtuuton vastuu. Mittareiden testaaminen voi olla koko opinnäytetyön aihe sinänsä. Yritykset voivat ”monistaa” saman ongelman eri markkina-alueille ja eri kulttuureihin suhteellisen hyvin. Esimerkiksi voidaan testata samaa kyselylomaketta eri markkinoilla. Saadaan pitkäaikainen ja jatkuva vuoropuhelu eri markkinoiden välillä.

Aineiston keruu on työvaihe, jota jälkikäteen ei enää voi paikata, uudistaa tai uudelleen muotoilla. Tämä on myös vaihe, johon pitää varata ainakin aikaa, joskus myös rahaa ja halua. Aineiston keruu sisältää paljon käytännöllistä työtä, tapaamisia, haastatteluja,

lomakkeiden postitusta jne. Siis vaihtelua kirjoittamisen rutiineihin, siksi sitä usein odotetaan innolla.

Aineiston keruuvaiheeseen pitää aina varata resursseja, mutta monikulttuurisessa ympäristössä mahdollisesti moninkertaisesti. Kustannuksia ja aikaa vievät pidemmät matkat, aikaerot jne. Oppilaan on hallittava kansainväliset neuvottelutaidot ja muodollisuudet. Lisäksi hänen on tunnettava eri kulttuureiden aikakäsitys, mm. miten monta haastattelua voi varata päivää kohden. Pitävätkö ao. kulttuurissa sovitut aikataulut? On myös huomioitava, että tarvitaanko haastattelujen varmistamiseksi erilaisia suosituksia mm. ohjaajalta tai toimeksiantajalta.

”Työ tekijäänsä palkitsee” on vanha suomalainen sananlasku, mutta pitää mielestäni tässä tilanteessa hyvin paikkansa. Opiskelijalla on erinomainen mahdollisuus oppia ja saada käytännön kokemusta kansainvälisistä neuvotteluista. Kaikki kokemukset, sekä myönteiset että kielteiset ovat arvokasta pääomaa tulevaa työelämää varten.

Onpa aineisto kerätty millä tavalla tahansa, hyvän aineiston peruskriteerinä voidaan pitää sen luotettavuutta. Miten hyvin kootut tiedot kuvaavat juuri niitä asioita, joihin on ollut tarkoituskin perehtyä (=sisäinen luotettavuus) ja voiko saatuja tietoja yleistää laajempaan joukkoon (=ulkoinen luotettavuus) (Hakala 1996, 148-156.)

Aineiston luotettavuuden arviointi on sinänsä mielenkiintoinen aihealue, jota en pysty tässä työssä syvemmin käsittelemään. Kerron vain yhden omakohtaisen esimerkin: miten suomalainen ohjaaja voi arvioida pienen kiinalaisen kaupungin ravintolaliiketoiminnan kehittämiseen kerätyn aineiston sisäistä ja ulkoista luotettavuutta kohtuullisessa ajassa? Kiinassa ihmistä arvostetaan sen mukaan, mitä hän on saavuttanut. Vastaavatko siis ravintolassa olevat asiakkaan avoimesti opiskelijan kysymyksiin? Vai kunnioittavatko he ravintolan omistajaa niin paljon, että eivät halua, että hän menettää kasvonsa, ja vastaavat myönteisemmin kuin mitä todellisuudessa ajattelevat? Ja miten sitten näitä tietoja yleistetään laajempaan joukkoon? Totean vielä, että nämä kysymykset nousevat esiin siitä huolimatta, että opiskelija olisi tehnyt kaiken ”oikein” ja kuvannut yksityiskohtaisesti tutkimuksen kulun.

”Perusperiaatteiden ymmärtäminen tutkimuksen tekemisestä on tarpeen. On osattava tehdä ero teemahaastattelun ja muuten vaan vapaamuotoisen jutustelun välillä ja on ymmärrettävä miten tuotetaan luotettavaa tietoa. Tässä on kokemukseni mukaan puutteita”

Opiskelijan pitää hallita valitun metodin analyysimenetelmät. Analyysimenetelmien oppiminen ja hyväksikäyttö on vaativaa ja ohjaajan tukea ja suosituksia tarvitaan. Ohjaaja toimii siis eräänlaisena asiantuntijana, mikä puolestaan edellyttää ohjaajalta jatkuvan tiedon ja taidon ajantasaistamista. Uusiin menetelmiin tulee tutustua ja niiden käytön ehtoihin tulee paneutua. (Hakala 1996, 156-160)

Ohjaajan tueksi olen perustanut R5-verkko-oppimisyötilaan työaseman ”Thesis in IB”, johon kootaan kirjallista lähdemateriaalia tukemaan sekä opiskelijaa että ohjaajaa. (Liite 6.). Materiaalia pyritään kokoamaan siten, että yleisimpiin ongelmiin saadaan tukea, ts. tutkimuskirjallisuudesta kansainvälisiin neuvottelutaitoihin. Lisäksi meillä IB:ssä on koettu hyväksi järjestelmä, että metodiin liittyvissä ongelmissa tutkimusaineiden opettaja antaa keskitytetysti ohjausta (Liite 1.).

Aineiston käsittelyrutiinit tapahtuvat pitkälti piilossa, itseohjautuvasti ja hallitsematta. Tästä voi seurata, että ohjaaja on pettynyt oppilaan menettelyyn. Käsittely on usein pinnallista, keskeisiä ja mielenkiintoisia asioita on jätetty pohtimatta. Näitä puutteita voidaan vielä korjata ja täydentää esitarkastusvaiheessa. (Hakala 1996, 169-177)

Etäisyys ohjaajan ja oppilaan välillä voi olla puoli maapalloa, joten käsittelyrutiinit ovat todella usein itseohjautuvia. Puutteita tai virheitä ei huomata ajoissa ja paikkaaminen ja täydentäminen jälkikäteen on tietysti mahdollista, mutta vaikeaa ja hidasta.

3.1.3 Yhtäjaksoisen kirjoittamisen vaihe

Oppinäyte kirjoitetaan lähinnä itseä varten. Kuitenkin tulisi myös ottaa huomioon lukeva yleisö. Raportoinnin selkeä muoto edesauttaa arviointiprosessia mutta myös helpottaa tiedonvälitystä. Siksi raportille on määrätty tietty rakenne. (Hakala 1996, 192)

Raportoinnin selkeästä muodosta on annettu JAMK:ssa selkeät kirjalliset ohjeet. On siis olemassa tiettyjä sääntöjä, mutta esimerkiksi yksityiskohtaisuus (particularism) kulttuureissa ihmiset voivat perustellusti rikkoa niitä. Itsestäänselvytykset eivät ole itsestäänselvyksiä kaikkialla maailmassa. Raportointiohjeista voi joutua jankuttamalla jankuttamaan – oppilaan mielestä raportti on aivan selkeä, vaikka fonttikoot vaihtelevat.

”Meidän kulttuuriimme kuuluvat pelisäännöt esim. luntaamisen ja plagioinnin suhteen poikkeavat huomattavasti jostain toisista. Nettihakujen avulla en ole löytänyt täsmäävää tekstiä, mutta koko ajan on sellainen olo, että tämä teksti ei ole opiskelijan itsensä tuottamaa.”

Vakavimpana ongelmana pidän plagiointia. Oppilaan on usein vaikea käsittää, miten vakavasta asiasta on kyse. Hän voi pitää viittausten tarkkaa merkitsemistä vain muodollisuutena. Tai vielä pahempaa, plagiointiin suhtaudutaan jo alusta alkaen niin, että kaikki on sallittua, mistä ei jää kiinni. Monikulttuurisessa ympäristössä plagioinnin riski kasvaa ja kiinni jäämisen riski pienenee. Ehdotankin, että koulutusohjelmaamme hankittaisiin ohjelma, joka paljastaisi mahdolliset plagiointi-tapaukset. Ohjaajan ei tarvitse käyttää tällaiseen rutiiniomaiseen tarkistukseen resursseja vaan voi käyttää ne enemmän työn latua parantavaan ohjaukseen. Uskon myös, että jo pelkkä tietoisuus ohjelman käytöstä voisi toimia ennaltaehkäisevästi. Plagiointia ei edes yritetä kiinni jäämisen pelossa.

Kirjoittamista on harjoiteltava. Kirjoittaminen kehittää ajattelun prosesseja, kirjoittaessaan oppilas reflektoi. Kirjoittaminen on myös oman työn järjestelmällistä seuranta. Opinnäytetyöstä tulisi saada selkeästi kirjoitettu kokonaisuus. Välivaiheen tuotteita kannattaisi luetuttaa ulkopuolisilla. Oppilaita tulisi ohjata tutkimusryhmänomaiseen työskentelyyn. (Hakala 1996, 193-204)

Erityisesti silloin, kun kirjoituskieli ei ole oma äidinkieli, on kirjoittamista harjoiteltava. Jo itse ajatteluprosessi on vaikea ensimmäistä tutkimusprosessia tekeväälle, saati sitten kun siihen lisätään ilmaisujen vaikeus vieraalla kielellä. Kirjoitusprosessi todennäköisesti hidastuu ja erityisesti kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston analysointi ja tulkinta kapenee. Tulkintaan voi vaikuttaa myös se, tehdäänkö työ

tunteellisessa tai neutraalissa kulttuurissa: ilmaistaanko ja näytetäänkö tunteita avoimesti vai pidättäytytään objektiiviseen ja välimatkaa pitävään käyttäytymiseen ja kirjoitustyyliin.

Hofstede et al (2002, 18-19) mukaan kielitaito ei ole vain sanaston ja kieliopin hallitsemista, vaan kokonaisen kulttuurin taitamista. Pitää tietää mitä sanoo, ja miten, milloin, missä ja miksi sanoo. Itsestään voi tehdä vieraalla kielellä ns. sujuvan hölmön ("fluent fool"), kun esimerkiksi tulkitsee saman sanan eri kulttuureissa ja eri tilanteissa väärin. Esimerkkinä sana "turnover" tarkoittaa englantilaisille liikevaihtoa, amerikkalaisille sama sana merkitsee henkilöstön vaihtuvuutta.

Opinnäytetyö kirjoitetaan englanniksi, joten muutkin kuin suomen kieltä taitavat voivat lukea työn.. Opiskelija voi hakea vertaislukijoita ja saada asiantuntija-apua kansainväliseltä yhteisöltä. Tutkimusta tai opintoja voi myös jatkaa paremmista lähtökohdista kansainvälisissä oppilaitoksissa.

Suurimmalla osalla opiskelijoista kirjallinen ilmaisu paranee prosessin aikana aivan varmasti, sillä englantia ei ole heidän äidinkieltensä. Kielitaitoa kertyy toki muunkin opiskelun yhteydessä, mutta opinnäytetyö on kuitenkin laajin itsenäinen kirjoittamisprosessi. Opinnäytetyöhön ei riitä vain sanaston ja aihealueen hallinta, pitää osata kuvailla havaintoja ja tulkintoja asiantuntijana. Monikulttuurisessa ympäristössä tehty opinnäytetyö onkin erinomainen referenssi työelämälle opiskelijan kansainvälisestä liiketoimintaosaamisesta. Työnantajat arvostavat kielitaitoa rekrytoidessaan uusia työntekijöitä.

Tutkimusryhmänomainen työskentely on käytännössä mahdotonta, sillä useimmat opiskelijat tekevät opinnäytetyötä opintojensa loppuvaiheessa. Heillä ei enää ole muita opintoja jäljellä, joten jo kustannussyistä he palaavat takaisin kotimaahan ja tekevät työn joko kokonaan tai osittain siellä. Olisi kohtuutonta vaatia heitä osallistumaan säännöllisiin seminaari-istuntoihin. Onneksi yhteyttä voi tänä päivänä pitää erilaisissa verkko-oppimisympäristöissä.

Pitkät välimatkat siis estävät oppilaiden fyysisen kontaktin ohjaajaan ja toisiin oppilaisiin. Vertaistuki koetaan kuitenkin tärkeäksi, tavoitteena on rakentaa yhteisö,

jossa ihmiset voivat toimia luontevasti omana itsenään, tukevat toisiaan arjen hetkissä ja haasteissa ja luovat positiivista energiaa ja ajattelevat ympäristöään elämän ilon mahdollistavana paikkana. (Tynjälä 2006).

Onneksi tällaisen yhteisön mahdollistamiseksi voidaan fyysisen tapaamisen sijaan järjestää virtuaalinen kommunikointipaikka. Pyrimme tarjoamaan aktiiviset työskentely- ja oppimisympäristön opinnäytetyötä tekeville ja ohjaaville R5-ympäristöön. Työasema tarjoaa tiedollista tukea eri opinnäytetyön vaiheissa, mutta myös kontaktin vertaistukea varten. Siellä on mahdollisuus keskustella samassa tilanteessa olevien kanssa ja pyytää heiltä apua. Työasemalla on myös kansio ohjaajille, josta voi tarkistaa ohjaajalle tarkoitettuja ohjeita. Ohjeet on tarkoitettu tulevaisuudessa kääntää myös englanniksi kansainvälistä henkilökuntaa varten. (Liite 6.) Myös itse ohjaus on mahdollista virtuaalisesti, Group works- työkalun avulla, chat- tai conversation- tilassa. Paikalla voi olla useampi ohjaaja ja oppilas. (Liite 7.)

Jossain vaiheessa on oppilaan yksinkertaisesti lopetettava kirjoittaminen ja jätettävä raportti arvioitavaksi. Työtä ei saisi lopettaa liian aikaisin, mutta se ei myöskään saa kohtuuttomasti venyä. Ennen palautusta olisi hyvä keskustella, mitä oppilas itse odottaa arvosanaksi? Esitarkastusvaiheessa voi ohjaaja vielä erittelemään niitä kohtia, joita kohentamalla saadaan tutkielmasta vähällä vaivalla tuntuvasti parempi. Mutta jos opinnäytteen tekijä on syystä tai toisesta ajautunut tekemään työtään yksin, ilman ohjausta, ohjaaja on haasteellisen tehtävän edessä. Oppilaan tavoitteita voidaan tiedustella, oliko tavoitteena mahdollisimman nopea valmistuminen vai korkea arvosana. (Hakala 1996, 205-214)

Valmis työ on myös hyödynnettävissä laajemmalti kuin vain kansallisella kielialueella. Useimmat liiketalouden ongelmat ovat globaaleja. Toimeksiantaja voi suoraan näyttää raportin tuloksia kansainväliselle sidosryhmälleen.

3.2 Omia huomioita monikulttuurisesta ohjausprosessista

Ohjaustilanne on vuorovaikutustilanne. Vuorovaikutuksessa tarvitaan erilaisia taitoja, tietoa ja tekniikkaa, jotka perinteisessä ohjausmallissa otetaan itsestään selvyytenä. Sen vuoksi, kun halutaan ymmärtää monikulttuurista ohjaustilannetta, on mielestäni hieman

vielä tuoda esiin erilaisia ”itsestäänselvyyksiä”, jotka kuitenkin vaikuttavat merkittävästi monikulttuuriseen ohjaustilanteeseen kokonaisuudessaan.

Etäisyys

Kansainvälisyys merkitsee usein pitkää maantieteellistä välimatkaa, ei pelkästään etäisyyttä emotionaalisella ja älyllisellä tavalla. Yhteydenpito välimatkan kasvaessa vaikeutuu. Ensinnäkin tekniset vaikeudet kasvavat. Sain kiinalaiselta opiskelijalta 5-6 SPAM-luokiteltua viestiä, ennen kuin hän vaihtoi tietokonetta ja pystyin edes lukemaan hänen tutkimussuunnitelmaansa.

”JAMK:n postijärjestelmän roskapostitunnistus on luokitellut saapuneen
> s鋒k鋒ostin mahdolliseksi roskapostiksi. Alkuper鋒nen viesti on liitteen?
> Alkuper鋒nen viesti ei ollut t鋒sin puhdasta teksti? ja viestin avaaminen
> voi olla vaarallista joillain s鋒k鋒 ostiohjelmilla, viesti voi sis鋒t鋒
> viruksen tai roskapostittajat saattavat kokeilla voiko osoitteeseesi
> l鋒ett鋒 roskapostia.”

Aikaero voi helposti hukata yhden vuorokauden / yhteydenotto. Ohjaaminen siis hidastuu ja aikaa kuluu ”hukkaan”.

Etäisyyden vuoksi myös ohjaus henkilökohtaisissa tapaamisissa jää minimiin (jos ollenkaan). Käytännössä ohjaaminen tapahtuu e-mailin välityksellä. Sanamuotoa täytyy miettiä tarkkaan, silti mahdollisuus vääriin tulkintoihin, puolin ja toisin, kasvaa. Kun ohjaaja kysymysten avulla pyytää oppilasta selventämään jotain ongelmakohtaa, niin puhuminen saattaa ”avata” solmukohtia ja auttaa eteenpäin. Tarvittaessa ohjaajan täytyy ohjata oppilas käymään keskusteluita muiden tukihenkilöiden kanssa. Tilannetta onneksi helpottaa R5 – työtilan chat- ja conversation mahdollisuus. Saattaa olla, että tulevaisuudessa kokeilen myös Skype-yhteyttä. Kollegojen tuki on myös tärkeää. Oma kollegani, Juha Saukkonen, esitteli minulle myös markkinoilla olevia Skypeä kehittyneempiä vuorovaikutteisen oppimisen välineitä (esim. Adobe Breeze tai erilaiset avoimen lähdekoodin järjestelmät). Mutta JAMK:n ohjelmistoratkaisujen osalta R5-ympäristö ja Skype ovat edistyneimmät välineet.

Kansainvälinen viestintä

Suomessa on vanha sanonta, että ”maassa maan tavalla”. IB:n opinnäytetyö tehdään suomalaiseseen ammattikorkeakouluun, joten on aivan oikein, että se tehdään

suomalaisen oppimiskulttuurin säännöillä. Tästä kuitenkin seuraa, että suomalaisuus dominoi, kansainvälisyys on ikään kuin vähemmistön asemassa. Käytännössä tämän huomaa esimerkiksi tukiprosessien toiminnassa. Kirjasin liitteeseen nro 8 tähän asti huomaamani asiat, joita on täytynyt korjata, selventää tai täydentää kansainvälisten opiskelijoiden ohjeiden saattamiseksi edes samalle tasolle suomalaisten opiskelijoiden kanssa. Liitteen tarkoitus ei ole osoittaa sormella mitään tahoa, haluan vain tuoda esille sen, että koska koulutusohjelmamme edustaa ”vähemmistöä”, niin ohjaaja joutuu normaalin ohjausprosessin lisäksi selvittämään ja itse tekemään paljon sellaisia asioita, joita ”enemmistö” pitää itsestään selvänä. Resurssien tehostamiseksi kansainvälisten koulutusohjelmien kannattaakin jatkossa tehdä kaikilla osa-alueilla yhteistyötä.

Myös kansainvälinen henkilökunta on joutunut tähän asti selviämään suomenkielisillä ohjeilla. Edistystä onneksi tapahtuu askel askeleelta. Ilokseni huomasin, että mm. Intranet ollaan kääntämässä myös englannin kielelle. (Liite 8)

Oppimisympäristö ja kulttuuri

”Our culture has taught us to communicate through unspoken messages that are so automatic that we rarely even think about them”

”Olemme oppineet viestimään sanattomia viestejä kulttuurissamme niin automaattisesti, että tuskin edes ajattelemme niitä.”

(Hofstede et al. 2002, 18)

Tähän kappaleeseen kiteytyy mielestäni koko ongelman ydin. Itsekin edustan suomalaista oppimiskulttuuria. En edes ymmärtänyt kaikkea sitä kommunikaatiota, mitä suomalaisena opettajana viestin, automaattisesti, ilman sanoja. Vasta vuoden työskentelyn jälkeen monikulttuurisessa ympäristössä (sisältäen mm. myös kansainvälisen opettajavaihdon), ymmärsin, ettei kaikkea voi pitää itsestään selvänä. En halua eikä ole tarkoituskaan arvostella järjestelmää, on vain tarkoitus herättää samassa tilanteessa olevia ihmisiä. Miksi organisaatiossa esiintyy ”ongelmia”, miksi toiset näyttävät toimivan ”huonommin” kuin toiset, miksi pitää tehdä asiat ”eri tavalla”? Syynä saattaa olla monikulttuurisuus, voi olla että taustalla on myös muita tekijöitä. Mutta Hofsteding (2002, 18) mukaan yritämme sovittaa ihmiset niihin käyttäytymismalleihin, joiden mukaan olemme aikaisempien kokemustemme pohjalta

tottuneet käyttäytymään. Näemme sen, mitä haluamme tai odotamme näkevämmä ja torjumme mahdolliset tulkinnat, jotka eivät sovi siihen mitä odotamme näkevämmä.”

Miten pääsemme näistä kahleista, jotka estävät meitä näkemästä, eteenpäin. Hofsted (2002, 18-19) ehdottaa kolmea asiaa:

- 1) Lisää kaikin tavoin omaa tietoisuuttasi eri kulttuureihin kohdistuvista ennakkokäsityksistä ja stereotyyppioista.
- 2) Opiskele ja tutustu eri kulttuureihin.
- 3) Tulkitse nyt uudelleen eri kulttuureita edustavan ihmisen käyttäytymistä, heidän kulttuurinäkökulmastaan ja mukauta oma stereotyyppisi uuteen kokemuksesi.

Haluaisinkin heittää haasteen organisaatiollemme: mitä me teemme käytännössä vision ja mission toteutumisen eteen. Kansainvälistyminen ei synny ulkoapäin, sillä että palkkaamme ulkomaalaista henkilökuntaa tai että lisäämme kansainvälisten opiskelijoiden määrää. Toki he ovat tärkeitä kasvussamme kansainvälisyyteen. Kunnioitan heidän selviytymistään. Yhteentörmäysten, havaittujen puutteiden ja kyseenalaistamisen kautta löydämme varmasti tulevaisuudessa tavan toimia kansainvälisellä tasolla. Me suomalaiset olemme suhteellisen tottumattomia työskentelemään eri maalaisten ihmisten kanssa ja ensimmäiset kansainväliset kontaktit raivaavat ennakkoluuloja ja auttavat meitä tiedostamaan oman kulttuurisen tietämättömyytemme.

Kansainvälistyminen alkaa jokaisesta ihmisestä sisältäpäin. Pitää herätä ja kyseenalaistaa meille tuttuja ja turvallisia sääntöjä ja käytänteitä. Olen erittäin iloinen siitä, että kansainväliseen opettajavaihtoon annetaan mahdollisuus ja kannustetaan erityisesti niitä, jotka eivät ole vielä vaihdossa olleet. Mutta en usko, että opettajanvaihto pelkästään riittää. Tarvitaan vielä paljon muutakin, resursseja, koulutusta, aikaa, rahaa ja kärsivällisyyttä.

Kansainvälistyminen ei ole helppoa ja virheitäkin varmasti tehdään. Tiesittekö, että suhtautuminen virheisiin vaihtelee eri kulttuureissa?

Stressi

”Like every other unfamiliar experience, intercultural contact is likely to involve some stress.”

”Kuten jokainen vieras kokemus, monikulttuurinen kosketus todennäköisesti sisältää stressiä” (Hofstede et al. 2002, 19)

Kuten todettu jo aiemminkin, opinnäytetyö on vaativa prosessi opiskelijalle. Erityisen vaativaksi sen tekee monikulttuurinen ympäristö. Ohjausprosessin pitäisi tukea ja auttaa oppilasta sietämään myös stressiä. Hofstede et al (2002, 19) antaa seuraavia ohjeita:

1. Pitää hyväksyä monikulttuuristen tilanteiden monimerkityksellisyys. Et voi olla varma, mitä muut odottavat sinulta ja mitä sinun tulisi odottaa heiltä.
2. Tee töitä sen eteen, että vähennät muita kulttuurienvälisiä esteitä.
3. Ole ymmärtäväinen muita kohtaan mutta myös itsellesi.

Opinnäyteohjaus ja siihen liittyvät ohjeet keskittyvät lähestulkoon ainoastaan itse työhön. Mutta on tärkeää tukea ja huomioida myös työn tekijää. Vähin mitä voi tehdä, on koota erilaisia kannustavia ohjeita R5-ympäristöön – eikä ole pahaksi ohjaajallakaan aina silloin tällöin vilkaista niitä. Ohjaus on usein kaksisuuntaista, joten stressiä aika ajoin kokee varmasti myös ohjaaja.

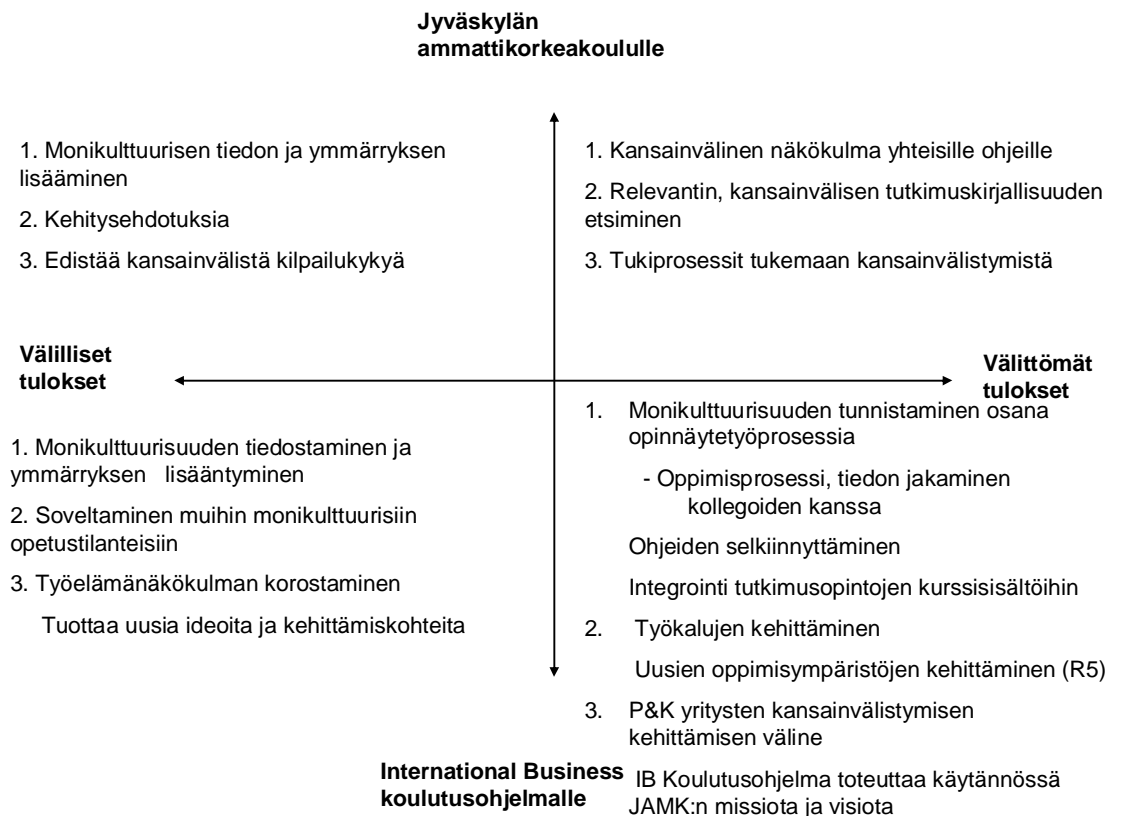
”Ehkä ohjaajakin on jokaisen työn myötä oppinut lisää sekä kulttuurieroista että ohjattavan työn aiheesta. Nöyryyttä tarvitaan molemmissa rooleissa, opiskelijana että ohjaajana”

4 YHTEENVETO

Tämän kehittämishankkeen lähtökohtana oli kehittää opinnäyteprosessia Jyväskylän ammattikorkeakoulun International Business – koulutusohjelmassa. Tavoitteena oli selvittää kolmea eri osa-aluetta opinnäytetyön ohjaamisen kehittämisessä monikulttuurisessa ympäristössä. Ensinnäkin miten monikulttuurisuus vaikuttaa opinnäytetyön ohjaamiseen. Toiseksi miten ohjaajan työtä voidaan tukea ja kolmanneksi miten monikulttuurisuus voidaan hyödyntää voimavarana opinnäytetöissä.

Työn toteuttamisen menetelminä käytin omia havaintoja, kollegoiden haastatteluja, kirjallisten lähdeaineistojen keräämistä, osallistumista erilaisiin ohjaustilanteisiin (omiin ja kollegoiden) ja osallistumista muihin työn kannalta relevantteihin tilaisuuksiin. Osallistuminen oli tiivistä ja käytännönläheistä, jos ei ihan päivittäistä, niin ainakin viikoittaista. Työn toteutukseen kului aikaa, työn ohessa noin 15 kuukautta.

Kehittämishankkeeni tulokset esitän tiivistetysti alla olevan kuvion muodossa.

KUVIO 4. Kehittämishankkeen tulokset

Lopputulokset eivät mielestäni ole mikään stabiili, muuttumaton olotila tai tuotos, siksi halusin kuvata ne kuviona, jossa on monta ulottuvuutta ja nuolet viestivät siitä, että tästä mennään eteenpäin, kehitetään ja parannetaan asioita jatkossakin. Hahmotin

tulokset neljään eri ulottuvuuteen; välittömiin ja välillisiin sekä tuloksiin jotka hyödyntävät lähinnä omaa koulutusohjelmaa (IB) ja tuloksiin, jotka hyödyntävät omaa koulutusorganisaatiota (JAMK). Jokaisessa ulottuvuudessa tulokset on vielä jaettu kolmeen osa-alueeseen, vastauksina kehittämishankkeen tavoitteisiin.

International Business koulutusohjelma: välittömät tulokset

Tämän kehittämishankkeen välittömänä tuloksena IB - koulutusohjelmassa (vrt. kuviossa oikea alakulma) oli ensinnäkin opinnäytetöihin liittyvien ongelmien määrittäminen ja hahmottaminen. Ongelmaa määritettäessä tuli ilmi, että monikulttuurisuus on näkökulma, joka on syytä ottaa huomioon prosessia kehitettäessä. Tästä huomiosta johdettiin sitten tarkemmin kehittämishankkeen tavoitteet. Ensinnäkin tavoitteena oli selvittää miten monikulttuurisuus näkyy ohjaustilanteessa. Monikulttuurisuus näkyy hyvin monissa eri tilanteissa prosessin aikana ja tilanteita on tulkittu kirjallisuuden ja omien ja kollegoiden kokemusten avulla. Tilanteiden tunnistaminen on auttanut laatimaan selkeitä kirjallisia ohjeita ja työkaluja, jotka kehittävät ja selkiinnyttävät koko prosessia ja ohjaustapahtumaa. Ongelmien tunnistaminen ja määrittäminen on auttanut myös vaikuttanut tutkimusopintojen (mm. Academic Research) kurssisisältöihin. Olen muokannut kurssien sisältöjä siten, että otan esille erityisesti monikulttuurisuuden mukaan tuomia ongelmatilanteita. Monikulttuurisuuden tunnistaminen prosessissa oli myös tietynlainen ”helpotus” kaikille ohjaajille. Ymmärrys on lisääntynyt ja pystymme perustelemaan paremmin muulle organisaatiolle, miksi teemme asioita eri tavalla kuin suomenkielisissä koulutusohjelmissa.

Toiseksi kehittämishankkeen välittömänä tuloksena olivat lukuisat työkalut, joita kehitin lähinnä ohjaajien tueksi ja työn tehostamiseksi. Luettelen tässä jo käytännössä IB:ssä toimivia työkaluja ja niiden mukanaan tuomia hyötyjä:

- Thesis list (Liite 3). Keskitetty ensimmäinen yhteydenotto opinnäytetöiden koordinoijalle, Heidi Neuvoselle.

Keskitetyn järjestelmän johdosta opiskelijat tietävät kehen ottaa yhteyttä. He tietävät, että he ovat ohjauksen ”piirissä” ja me tiedämme, ketkä ovat opinnäytetyö-prosessissa. Tieto auttaa esimerkiksi kannustamaan opiskelijoita valmistumaan opinto-oikeuden vaatimassa aikataulussa. Olemmekin jo aktivoineet niitä opiskelijoita, joilla opinto-oikeus uhkaa päättyä, kiirehtimään opinnäytetyön palauttamista. Järjestelmä pyrkii

myös siihen, että jokainen opiskelija saisi edes kerran myös henkilökohtaista, face-to-face ohjausta, vaikka pääosin työ tehdäänkin koulun (ja jopa Suomen) ulkopuolella.

- Ten Steps Thesis... (Liite 1.) Ohjeet opiskelijalle opinnäytetyö – prosessista
Ohjeiden tärkein hyöty mielestäni on se, että opiskelijat voivat keskittyä itse opinnäytetyön tekemiseen, eikä prosessista selville ottamiseen. Mutta myös kollegoille tiedottaminen on helpottunut. Yksilöllisen tiedottamisen tarve on siis vähentynyt ja prosessi tehostunut.

- Uusien oppimisympäristöjen kehittäminen; työtila Thesis in IB Programme R5 – verkko-oppimisympäristössä

Uusia työkaluja, kuten ohjausta R5-ympäristössä, on jo aktiivisesti otettu käyttöön. Maantieteellisestä etäisyydestä huolimatta ohjaus voidaan käydä reaaliajassa, keskustellen. Koen myös että ohjaus on tehostunut, koska kaikki ohjeet voi löytää keskitetysti yhdestä paikasta. Kaikki opinnäytetyöprosessin eri vaiheiden perustiedot voidaan välittää tehokkaasti opiskelijoille. Tavoitteena olisi, että palautusvaiheessa en joudu enää kovin paljon huomauttamaan mm. opinnäytetöiden muotoseikoista. Työtila tarjoaa myös kirjallisuus- ja internetlinkkejä, joista voi hakea apua käytännön ohjaustilanteessa esiintyviin ongelmiin. Oppilailta on myös mahdollisuus vertaistukeen. He voivat keskenään käydä keskusteluita, saada ja antaa tukea toisilleen.

International Business koulutusohjelma: välilliset tulokset

Välillisiä tuloksia on hieman liian aikaista arvioida. Monikulttuurisuuden tiedostaminen ja ymmärryksen syventyminen on kuitenkin hedelmällinen alusta uusille kehittämiskohteille ja ideoille. Haluankin herättää keskustelua, mikä on opinnäytetyön merkitys ammattikorkeakoulussa ja erityisesti kansainvälisessä liiketaloudessa. Miten voimme erottautua yliopiston tarjoamista opinnäytetöistä? Meillä ohjaajilla on suuri vastuu, voimme ohjata oppilasta ratkaisemaan nimen omaa yritysten käytännön ongelmia ja IB:ssä erityisesti ratkaisuja kansainvälisiin ongelmiin ja haasteisiin. Mikään muu organisaatio alueellamme ei voi tarjota tätä palvelua yrityksille vastaavaan hyöty/kustannus - tasoon. Kustannukseksi tässä tapauksessa lasken rahan lisäksi aikaresurssin. Kansainväliset opinnäytetyöt voivat olla parhaimmillaan ainutlaatuisia ”helmiä” yrityksille ja koulutusyhteisölle. Käytännön tulosten ja saavutusten kautta määritämme ammattikorkeakoulun opinnäytetyön merkitystä yhteisöllemme. Olenkin

alkanut tiedustella työn toimeksiantajan arvioita opinnäytetyöstä, vaikka sitä ei virallisesti vaaditakaan. Minusta toimeksiantajan näkökulma on kuitenkin erittäin tärkeä. Olemmeko heidän mielestään onnistuneet kehittämään liiketoimintaosaamista ja siten toteuttamaan missiotamme, toimia alueen kehittämissyhteisönä?

Kehittämishankkeen tuloksena on selkeästi tuotu esille, että monikulttuurisuus vaikuttaa IB:n opinnäytetyöprosessissa. Prosessia pitää kehittää ja mukauttaa tarvittaessa kansainvälisten vaatimusten edellyttämälle tasolle.

Koulutusohjelmassamme samat ongelmat esiintyvät usein myös muissa tilanteissa. Tulosten avulla voidaan tunnistaa monikulttuurisuuden vaikutukset myös muissa IB:n ohjaus- ja opetustilanteissa, kuten työharjoittelussa ja projektiopinnoissa, joihin sitten voidaan monistaa, soveltaa ja kehittää ratkaisuja ja työkaluja.

Kehittämishanke on synnyttänyt lukuisia uusia ajatuksia ja ideoita, joita sitten resurssien puitteissa toteutetaan. Olen kovin kiinnostunut järjestämään opinnäytetyöseminaarin, jossa voisi parhaiden ja mielenkiintoisten töiden tuloksia esitellä työelämälle. Seminaari voisi myös olla kohtaamispaikka, jossa uudet opiskelijat saisivat kansainvälisiä opinnäytetyön aiheita Seminaari yhteydessä voisi myös avata keskusteluaiheita uusista, mielenkiintoisista alan ilmiöistä tai kehityssuunnista. Yritykset, joilla on yhdenmukaiset intressit tai ongelmat, voisivat pohtia asioita yhdessä, miettiä mahdollista yhteistyötä ja kehittää kilpailukykyään. Seminaariin voidaan myös kutsua kansainvälisen opettajavaihdon puitteissa kansainvälisiä asiantuntijoita, jolloin se toimisi erinomaisena kansainvälisenä verkostoitumistilaisuutena. Verkostoja voidaan luoda kansainvälisellä tasolla työelämän, opiskelijoiden ja asiantuntijoiden ja mahdollisesti myös median edustajien välillä. ”Summa summarum” Jyväskylän ammattikorkeakoulu olisi matkalla kohti vision toteutumista - kansainvälisesti tunnustettua korkeakoulua ja merkittävää aluekehittäjää.

Jyväskylän ammattikorkeakoululle: välittömät tulokset

Monikulttuurisuuden tunnistaminen IB:n opinnäyteprosessissa hyödyttää välittömästi myös kaikkia muita Jyväskylän ammattikorkeakoulussa tehtäviä kansainvälisiä opinnäytteitä tai muita opintoja. Kehittämishankkeen aikana koko organisaation tasolla olevia havaittuja puutteita on jo korjattu tai ainakin ne ovat nyt tiedossa. Kehittämiäni

työkaluja voivat myös kollegat muissa koulutusohjelmissa suoraan hyödyntää ja toivon, että he kehittäisivät niitä edelleen. Tehokkuus kasvaa sillä aikaa jää enemmän kehittämään itse sisältöjä. Henkilöstön ymmärrys eri kulttuurien vaikutuksesta käytännön työhön on kasvanut, joten tulevaisuudessa, vastaavissa tilanteissa, osataan paremmin ottaa kansainvälinen näkökulma huomioon. Toisin sanoen, ydin- ja tukiprosessit tukevat aidosti koulumme kansainvälistymistä.

Jyväskylän ammattikorkeakoululle: välilliset tulokset

Pienistä puroista kasvaa suuri virta. Tämä työ on vain pieni puro, mutta se voi olla osana suurta virtaa, koulumme kansainvälistymisprosessia. Kehittämishanke on osaltaan lisännyt organisaation ymmärrystä ja tietoa eri kulttuureista ja siitä, miten kansainvälisyys käytännössä ilmenee. Olen myös tehnyt kehitysehdotuksia, miten ohjaajien työtä voitaisiin paremmin tukea monikulttuurisissa tilanteissa. Mutta mielestäni tärkeimpänä työn tuloksena on ymmärrys siitä, että ainoastaan askel askeleelta, kehittämällä prosesseja ja käytänteitä kansainvälisestä näkökulmasta, saavutamme vision olla kansainvälisesti tunnustettu korkeakoulu ja merkittävä aluekehittäjä.

LÄHTEET

Hakala Juha T. 1996. Opinnäyte ja sen ohjaaminen. Johdatus tutkimusprosessin hallintaan. Helsinki: Gaudeamus

Hofstede Gert Jan, Pedersen Paul B, Hofstede Geert. 2002. Exploring Culture. Exercises, Stories and Synthetic Cultures. Intercultural Press, Inc. Yarmouth, Maine, USA.

Hollensen Svend. 2004. Global Marketing, a decision-oriented approach. Pearson Education Limited, third edition. United Kingdom.

Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. 2004. Toimittaneet Kotila Hannu ja Mutanen Arto. Edita, Helsinki.

Liukko Satu, Perttula Suvi 2004. Opinnäytetyön raportointi. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä.

The handbook Multicultural Guidance and Counselling – Theoretical Foundations and Best Practices in Europe. 2005. Publishers: Centre for International Mobility CIMO and Institute for Educational Research. Edited by Mika Launikari and Sauli Puukari. Kirjapaino Oma Oy, Jyväskylä. Viitattu 13.12.2006
<http://www.cimo.fi/dman/Document.php/~public/Julkaisut+ja+tilastot/English/multiculturalguidanceandcounselling.pdf>

Trompenaars, F. 1994. Riding the waves of culture: Understanding diversity in global business. London: The Economist Books.

Hankkeesta julkaisuksi. Kirjoittaminen ammattikorkeakoulun ja työelämän kehityshankkeissa. 2005. Toimittaneet Vanhanen-Nuutinen Liisa ja Lambert Pirjo. Edita, Helsinki.

Suulliset lähteet

Mr. Alex Olde Kalter, European Association for International Education, EAIE Director. Paikka: Inholland University, Hague, Hollanti. Kansainvälinen viikko (International week), kansainvälinen opettajanvaihto. Torstai 16.2.2006

Hiekkataipale Minna-Maaria. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Liiketalous, tuntiopettaja. Maanantai 4.12.2006

Saukkonen Juha. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, International Business, lehtori. Tiistai 22.11.2006.

Tynjälä Jorma. Jyväskylän ammattikorkeakoulu AOKK. Kehittämishankeen esittelytilaisuus ”Opinnäytetyön ohjauskeskustelu”. Keskiviikko 25.10.2006.

Sähköiset lähteet

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Liiketalous, International Business, Bachelor's Thesis. Ten Steps Thesis Programme. www.jamk.fi/lita/ib. Viitattu 13.9.2006.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Liiketalouden laatukäsikirja.
https://intra.jamk.fi/download/LITA_LAATUKASIKIRJA_v_1_0.doc. Viitattu 26.10.2006.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Liiketalouden prosessikuvaukset.
Opinnäytetyöprosessi.
<https://intra.jamk.fi/prime103/prime100/prime102/prime102.aspx>. Viitattu 3.10.2006

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Liiketalouden toiminnanohjauskäsikirja.
Seurantatiedot ja mittarit. <https://intra.jamk.fi/laatu/prime100/prime100/prime100.aspx>
Viitattu 26.10.2006.

Jyväskylän Ammattikorkeakoulu: Missio, visio ja arvot.
<https://intra.jamk.fi/prime103/prime103/prime102.aspx>. Viitattu 3.10.2006

LIITTEET

LIITE 1.

Ten Steps Thesis Programme

Starting point

Start the process on the very first day in IB!

Could you do your thesis in cooperation with a company? (highly recommended)

Step 1

Read R5 "Study path/Structure of studies/Bachelor's thesis" carefully.

Check instructions: <http://www.kirjasto.jypoly.fi/kirjasto/opinnayte/opnaytteet.htm>

Step 2

Talk about your rough idea with Heidi Neuvonen.

She will assist you finding the personal tutor.

Step 3

Contact your personal tutor.

Fine tune the idea.

Prepare a schedule giving regular deadlines.

Decide the discussion date (see R5/Study Path for dates).

Step 4

When needed, arrange a methodological meeting with Heidi Neuvonen.

Step 5

Work hard!

Continue regular discussions with your personal tutor.

Keep the deadline.

Negotiate the grade expectations.

Write your thesis, see:

<http://www.kirjasto.jypoly.fi/kirjasto/opi/docs/project%20reporting.doc>

Step 6

Finalise your thesis according to the instructions.
When needed, arrange a meeting with Heidi Neuvonen.

Step 7

Prepare all paperwork 4 weeks before the discussion date.

Step 8

Submit to Heidi Neuvonen:

4 copies of the work.

The whole text of the work on a CD-rom (write your name and title of your thesis on CD cover page, NOT on CD).

A self-evaluation form.

Application for restriction from the public, if needed.

Step 9

When the work has been handed in:

Enter the abstract information in the thesis database.

The thesis database is found in the library's web page on the page.

Bachelor's Theses: <http://www.kirjasto.jypoly.fi/opin/alku.html>

The ID and password can be acquired from library or the student affairs office in the Main Campus.

Take the maturity examination. Registration is done as in normal exams.

Be happy!

Step 10

Informing the grade.

On the exam notice board in Rajakatu 35 by the Friday of the week of the meeting.

The supervisor of the work will send the copies of assessment statements if requested.

LIITE 2. Academic Research: Feedback from students**MONDAY 13.3.2006****FEEDBACK to be able to develop the IB process of thesis**

You can work in pairs/groups (2-3 students) or on your own

List all the problems / questions you have when you think about the process of thesis Classify or group the problems / questions	How would you solve the problem? or How would you develop it ?

What other feedback would you like to give about this course or about the process of thesis?

LIITE 3. International Business: Thesis list**INTERNATIONAL BUSINESS : THESIS LIST**

Name of the student	Starting point	To be completed	Topic	Subject	Tutor
Leppänen Antti	Jan 2006	May 2006	Case-Securitas: Market research in Jämsä	Marketing	Heidi Neuvonen
Zhou Zhou	May 2006	Nov 2006	Customer satisfaction on E-commerce environment	Marketing	Minna Hiekkataipale

LIITE 4.

Tutkimus- ja tiedonhankintaoppaita	katso lisää Janetista http://janet.amkit.fi/ esim. tarkennettu haku = ("UDK 001")[in Luokitus] AND (tutkimustyö)[in Asiasana] ja järjestä uusimmat ensin
Anttila, Pirkko. 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi.	Tilaa kommentteilleni!
Ekhholm, Kai & Heinisuo, Rami. 2002. Tee gradu! Verkkoajan tutkielmantekijän opas. Helsinki: Btj Kirjastopalvelu.	
Haasio, Ari. 2005. Internetin tietokannat sekä 2003. Internet-tiedonhaun opas. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.	
Hakala Juha T. 1998. Opinnäyte luovasti. Kehittämisen- ja tutkimustyön opas. Creative thesis writing : a guide to development and research work Helsinki: Gaudeamus	
Hakala Juha T. 2004. Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille . Helsinki: Gaudeamus.	Keskeisimpiä tutkimusoppaita
Halttunen, K., Hirvimäki, E., Niinikangas, L., Perttula, S. 2002 Tiedonhakijan opas. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.	
Heikkinen, Risto et al. 2005. Tiedonhakijan teho-opas. 6. uud. p. Jyväskylä: Docendo.	
Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes & Paula Sajavaara. 2004. Tutki ja kirjoita . Helsinki: Tammi	Keskeisimpiä tutkimusoppaita
Iso gee. Gradua ei jätetä! 1999. Merja Kinnunen ja Olli Löytty (toim.). Tampere: Vastapaino	Sis. kirjallisuuslistoja mm. tutkimusoppaista ja eri menetelmistä!
Karisto, Antti & Seppälä, Ullamaija. 2004. Maukas gradu. Valmistusvihjeitä tutkielman tekijöille. Tampere: Vastapaino	Sis. kirjallisuuslistoja mm. tutkimusoppaista ja eri menetelmistä!

Koivula, Ulla-Maija, Suihko, Kristiina & Tyrväinen, Jari. 2003. Mission: possible. Opas opinnäytteen tekijälle. Tampere: Pirkanmaan ammattikorkeakoulu.	
Kuula, Arja. 2006. Tutkimusetiikka: aineiston hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino	
Kyrö, Paula. 2004. Tutkimusprosessi valintojen polkuna. Hämeenlinna: Tampereen yliopisto, ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus.	
Laaksovirta, Tuula H. 1988. Tutkimuksen lukeminen ja tekeminen. Helsinki: Kirjastopalvelu.	
Liukko, Satu & Perttula, Suvi. 2005. Opinnäytetyön raportointi . Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tulossa kohta uusi! Saatavana myös verkosta: www.kirjasto.jypoly.fi/kirjasto/Opinnayte/Opinnaytetyon_raportointi_lokakuu2005_ver2.pdf	Jamkin oma ohje
Mäkinen, Olli. 2005. Tieteellisen kirjoittamisen ABC. Helsinki: Tammi.	
Pihlaja, Juhani. 2004. Tutkielman ongelmia ratkaisemaan. Lahti: Soceda.	
Teirilä, Marjatta & Jyväsjärvi, Erkki. 2001. Tutkielmantekijän työkirja. Helsinki: Finn Lectura.	
Tieteellinen kirjoittaminen. 2002. Merja Kinnunen & Olli Löytty (toim.). Tampere: Vastapaino	
Vilkkä, Hanna. 2005. Tutki ja kehitä . Helsinki: Tammi	
Viskari, Sinikka. 2002. Tieteellisen kirjoittamisen perusteet. Opas kirjoittamiseen ja seminaarityöskentelyyn	
Tutkimusmenetelmäkirjallisuutta – valikoima	katso lisää Janetista http://janet.amkit.fi/ esim. luokitushaku

	UDK:303 asiasanahaku tutkimusmenetelmät
Ahonen, Ari & Kallio, Tomi J. 2002. Käsite- ja tekstitutkimuksen metodologia: Perusteita, näkökulmia ja haasteita johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kannalta. Turku: Turun kauppakorkeakoulu.	
Alasuutari, Pertti. 2001. Johdatus yhteiskuntatutkimukseen. Helsinki: Gaudeamus.	
Alasuutari, Pertti. 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.	
Eskola, Jari & Suoranta, Juha. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen . Tampere: Vastapaino.	
Faktajuttu: tilastollisen sosiaalitutkimuksen käytännöt. 1998. Seppo Paananen, Anneli Juntto & Hannele Sauli (toim.). Tampere: Vastapaino.	
Heikkilä, Tarja. 2004 (uusin). Tilastollinen tutkimus . Helsinki: Edita.	
Holopainen, Martti. 2004. Tutkimusaineiston analysointi ja SPSS. Järvenpää: Yrityssanoma.	
Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2001. Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Jyväskylä: PS-kustannus.	monipuolinen kokoelma
Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 2001. Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.). Jyväskylä: PS-kustannus.	monipuolinen kokoelma
Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1999. Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino.	
Järvinen, Pertti & Järvinen, Annikki. 2000.	

Tutkimustyön metodeista. Tampere: Opinpajan kirja.	
Kvale, Steinar. 1996. Interviews. An introduction to qualitative research interviewing. Thousand Oaks, CA: Sage.	
Lehtovaara, Maija & Viskari, Sinikka. 1997. "...ihan hyvä juttu" pedagoginen löytöretki kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien opiskeluun ja opettamiseen. Tampere: Tampereen yliopisto.	
Metsämuuronen, Jari. Metodologia-sarja osat 1-10 erikseen tai 2005. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp. (erityiskokoelma yksittäin julkaistuista Metodologia-sarjan kirjoista 1-10).	monipuolinen kokoelma
Nummenmaa, Lauri. 2004. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.	
Nummenmaa, Tapio et al. 1997. Tutkimusaineiston analyysi. Porvoo: WSOY.	
Qualitative research: theory, method and practice. 2004. David Silverman (toim.). London: Sage.	
Robson, Colin. 2001. Käytännön arvioinnin perusteet : opas evaluaation tekijöille ja tilaajille. Helsinki : Tammi.	
Routio, Pentti. 2000. Tuote ja tieto. Tuotteiden tutkimuksen ja kehittämisen metodiopas. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.	Julkaistu myös verkkoversiona http://www2.uiah.fi/projects/metodi/010.htm
Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.	

<p>Tutkimus menetelmien pyörteissä. 2005. Pekka Räsänen, Anu-Hanna Anttila, Harri Melin (toim.). Jyväskylä: PS-kustannus.</p>	
<p>Töttö, Pertti. 2004. Syvällistä ja pinnallista. Teoria, empiria ja kausaalisuus sosiaalitutkimuksessa. Tampere: Vastapaino.</p>	
<p>Valli, Raine. 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä : PS-kustannus.</p>	
<p>Vertailevan tutkimuksen ulottuvuuksia. 2004. Risto Alapuro, Ilkka Arminen (toim.) Porvoo; Helsinki: WSOY.</p>	
<p>Muita hyödyllisiä viitteitä aiheestani: Jatka listaa tai hae suoraan tietokannasta! Muista ottaa lähde ylös, kun löydät mielenkiintoisia ajatuksia kehittämishankettasi varten.</p>	<p>mistä löytyi, miten hain?</p>

LIITE 5. e-mail kustantajalle**gaudeamuskirja@hyy.fi****Tiedostot:**
SANOMA**Koko**
3174**Päivämäärä/kellonaika**
12.12.2006 11:22:5

Toimin lehtorina Jyväskylän ammattikorkeakoulussa International Business koulutusohjelmassa ja eräs vastuualueistani on opinnäytetöiden koordinointi ja ohjaus.

Oppilaamme edustavat jopa 20 eri kansallisuutta ja opetuskieli on englanti. Kun opinnäytetyötä tehdään monikulttuurisessa ympäristössä, prosessista tulee erityisen haastava oppilaalle. Ongelmaa mielestäni korostaa se tosiasia, että ammattikorkeakoulu yhteisönä vielä hieman hakee omaa linjaansa opinnäytetöilleen, ja erityisesti kansainvälisille opinnäytetöilleen

Juha Hakala itse toteaa opinnäytetyön ohjauksesta, että pääpaino tulisi olla siinä, että oppilas lukisi tarkoituksenmukaista kirjallisuutta. Ongelmana on usein se, että moni kirja on kirjoitettu oman kulttuurin näkökulmasta. Kansainvälistä, erityisesti ammattikorkeakoulun opinnäytetyöhön relevanttia tutkimuskirjallisuutta on siis vaikea (jopa mahdotonta) löytää.

Teillä kustantajana on mahdollisuus vaikuttaa tähän tilanteeseen. Toivon siis lisää relevanttia tutkimuskirjallisuutta kansainvälisille opiskelijoille. Toivon erityisesti, että Juha T. Hakalan kirja ”Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille” käännettäisiin englanniksi. Mielestäni erityisesti kansainväliset opiskelijat tarvitsevat tietoa siitä, mitä vaatimuksia oma oppilaitos asettaa opinnäytetyölle. On totta, että tietoa saa jo e-oppaasta, mutta kirja täydentää ja syventää ohjeita ja tukee koko opinnäyteprosessia. Suomen kielentaitoiset opiskelijat ovat nyt erityisasemassa kansainvälisiin opiskelijoihin nähden, sillä pystymme tarjoamaan heille monipuolisempaa lähdeaineistoa.

Ystävällisin terveisin

Heidi Neuvonen

lehtori, International Business

LIITE 6. R 5 työtila ; Thesis in IB programme

WORKSPACE STRUCTURE

Workspace Permissions

Folder: Workspace Front Page Workspace Front Page

Subject: -

- [Instructions](#)
- [Tutor](#)
- [Student status](#)
- [Methods](#)
- [Assessment](#)
- [Literature](#)

[Back](#)[Workspace Front Page](#) | [Next >>](#)

LIITE 7. Ohjaus R5 - työtilassa

Juha´s special project

Description

Discussion + tutoring for Timo Hokkanen´s Thesis.

Participants:

- Hokkanen
- Hiekkataipale
- Saukkonen

Help

Use of Chat or/and Conversation tool as agreed separately. First chat agreed on Tue the 24th Oct at 13.00. Timo is responsible to make sure everyone has the same and latest version (make version numbers as in software: Type "Thesis 2.0")to keep in front of us while chatting/conversating. You can add the document in here in the workspace

LIITE 8. Monikulttuurisuuden huomioiminen organisaatiossa

- JAMK opinnäytetöiden yleisohje : edelleen vain suomeksi

http://www.kirjasto.jypoly.fi/kirjasto/Opinnayte/Opinnäytetyö_ammattikorkeakoulussa05.doc

- Kirjaston nettisivut: kun valitaan englannin kieli, niin näkymä on kuitenkin ensin aina suomen kielellä, aiheuttaa hämmennystä

<http://www.kirjasto.jypoly.fi/kirjasto/Opinnayte/Opnaytteet.htm>

- Käännökset: Jyväskylä polytechnic kansainvälisissä lomakepohjissa edelleenkin (12/2006), vaikka opinnäytetöissä edellytetään uutta englanninkielistä nimeä Jyväskylä University of applied sciences. Opiskelijan täytyy siis itse vaihtaa lomakepohjaan koulun virallinen nimi.

JYVÄSKYLÄ
POLYTECHNIC

- Pirstaleisuus; englanninkieliset ohjeet eivät ole keskitetysti, vaan ohjeita siellä täällä, suomenkielisten ohjeiden keskellä
- Englanninkieliset Liiketalouden sivut puuttuivat, mutta käänsin ne englanniksi, osana tätä kehittämishanketta. Valmistuivat lokakuussa 2006.
 - ohjeita vielä täydennettävä, mm. toimeksiantosopimus pohja on vain suomen kielellä
- Ohjeistukset kansainvälisille opettajille puuttuvat, ohjeet ovat vain suomeksi

English version of the intranet will be published later.

More information:

Jonna Korhonen, International Relations Assistant, (014) 444 6683,
international@jypoly.fi (Viitattu 29.10.2006)